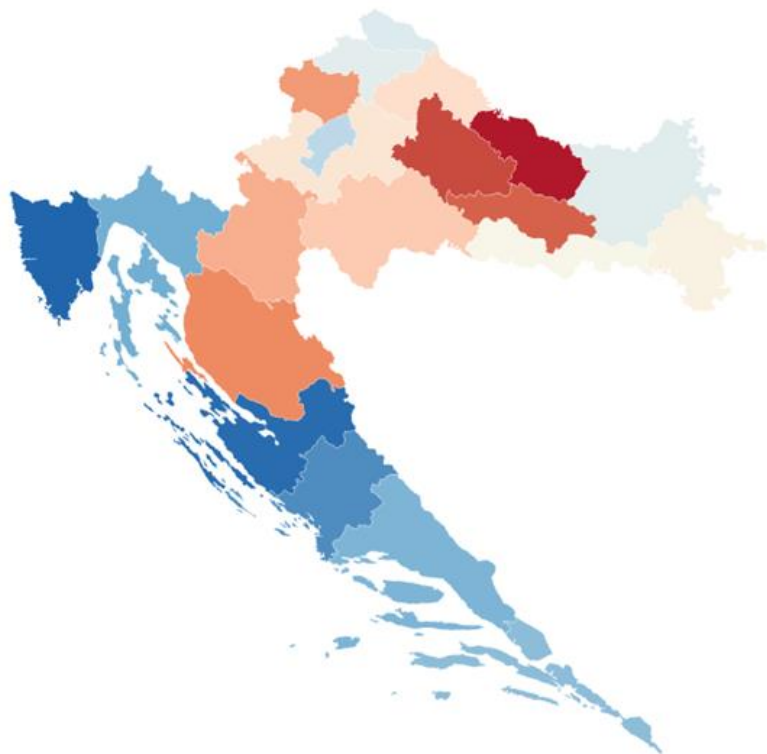

Hrvatski zavod za javno zdravstvo

IZVJEŠĆE O OSOBAMA LIJEČENIMA ZBOG
ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U
HRVATSKOJ U 2021. GODINI

Zagreb, 2023.

Hrvatski zavod za javno zdravstvo

„Izvešće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih droga
u Hrvatskoj u 2021. godini“

Report on persons treated for drug abuse in Croatia in 2021

Izdavač

Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Zagreb, Rockefellerova 7

Publisher

Croatian Institute of Public Health

Rockefellerova 7, HR-10000 Zagreb, Croatia

Tel. / Phone +385 (1) 4863 375

Urednici / *Editors*

izv. prof. dr. sc. **Krunoslav Capak**, prim. dr. med. spec.

doc. prim. dr. sc. **Ivana Pavić Šimetin**, dr. med.

Izvešće o osobama liječenima zbog zlorabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

Autori/Authors

Maja Valentić, mag. educ. soc.

Ana Ištvanović, dr. med., spec. javnog zdravstva

prof. dr. sc. **Danijela Štimac Grbić**, dr. med.

doc. dr. sc. **Dijana Mayer**, dr. med.

Lara Krstanović, mag. soc.

Danijela Šuštić, bacc. san. ing.

www.hzjz.hr

Izvor podataka - Hrvatski zavod za javno zdravstvo osim gdje je to posebno naznačeno

Pri korištenju podataka iz ove publikacije – obavezno navesti izvor

PLEASE QUOTE THE DATA SOURCE

Sadržaj

I.	SAŽETAK	4
II.	EPIDEMIOLOŠKA SLIKA OVISNOSTI O PSIHOAKTIVNIM DROGAMA U SVIJETU I EUROPI	8
III.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2021. GODINI	
	KRETANJE ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U HRVATSKOJ	9
	RASPODJELA PO ŽUPANIJAMA I USTANOVAMA LIJEČENJA	16
	SOCIO-EKONOMSKE ZNAČAJKE OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U HRVATSKOJ 2021. GODINE	24
	RIZIČNA PONAŠANJA OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA	47
	PREBOLJELE BOLESTI ILI POZITIVITET (ANAMNESTIČKI) U LIJEČENIH ZBOG OPIJATA	49
	OVISNIČKA POPULACIJA I SUKOBI SA ZAKONOM	51
IV.	IKAD ZABILJEŽENI U REGISTRU, UMRLI U 2021. GODINI	54

I. SAŽETAK

Restrikcije i mjere za smanjenje zaraze novim koronavirusom utjecale su i na broj zahtjeva za liječenje zbog uporabe psihoaktivnih droga.

U 2021. godini na liječenje je došlo 5.624 osoba, od toga 4.605 osoba zbog uporabe opijata (81,9 %), a 1.019 osoba zbog uporabe neopijata (18,1 %). Omjer liječenih zbog opijata i neopijata nije se znatno promijenio u odnosu na prethodne godine.

Broj liječenih osoba zbog uporabe droga u 2021. godini, kao i godinu prije, manji je za 20 postotnih bodova u odnosu na pretpandemijske godine. Osobe na liječenje supstitucijskom terapijom rjeđe su dolazile na kontrolne preglede u Službe za zaštitu mentalnog zdravlja, prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti županijskih zavoda za javno zdravstvo. Migracije u druge županije i države te manji broj upućivanja u tretman od nadležnih institucija također su pridonijeli smanjenju broja liječenih u 2021. godini.

Trend smanjenja broja novoliječenih zbog ovisnosti o opijatima nastavio se i u 2021. godini kada se na liječenje prvi put javilo 130 osoba.

Prema podacima o spolu liječenih osoba, kao i prethodnih godina, većinu čine muškarci. Omjer muškaraca i žena iznosio je 5,3:1. Od ukupno 5.624 liječenih osoba bilo je 4.727 muškarca (84,1 %) i 897 odnosno 15,9 % žena.

Kao i u cijeloj Europi, i u Republici Hrvatskoj populacija liječenih zbog uporabe droga sve više stari te se u posljednjih deset godina njihova prosječna dob povećala za gotovo osam godina. Prosjek godina za žene bio je 38,9 godina, a za muškarce je 40,1 godina.

Što se tiče stope liječenih osoba prema županiji stanovanja, najvišu stopu imala je Istarska županija (574,4), zatim Zadarska (559,0), Šibensko-kninska (467,9), Primorsko-goranska (327,2), Splitsko dalmatinska (300,4), Dubrovačko-neretvanska (289,6) te Grad Zagreb (256,4). Za cijelu Hrvatsku stopa je iznosila 228,8.

Povećanje nezaposlenosti uzrokovano pandemijom COVID-19 pogodilo je i populaciju liječenih zbog uporabe droga. Više od 35 % liječenih zbog uporabe droga bilo je nezaposleno u 2021. godini, dok je u 2019. godini taj udio bio ispod 30 %.

Prosječna dob prvog konzumiranja bilo kojeg psihoaktivnog sredstva godinama se kreće oko 16 godina. Što se tiče konzumenata kanabinoida, u prosjeku su liječeni zbog kanabinoida bili stari 16,1 godina pri prvom uzimanju sredstva.

Izvješće o osobama liječenima zbog zlorabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

Prosječna dob osoba koje prvi pristupe tretmanu zbog uporabe kanabinoida bila je 22,8 godina. Od prvog uzimanja bilo kojeg sredstva do prvog javljanja u tretman zbog uporabe kanabinoida prosječno prođe 6,8 godina.

Upućivanje mladih konzumenata kanabinoida i ostalih psihoaktivnih tvari u tretman prilika je za preventivni rad s njima, sprječavanje pojave same ovisnosti o psihoaktivnim tvarima ili pak prelaska na druga sredstva ovisnosti.

II. EPIDEMIOLOŠKA SLIKA OVISNOSTI O PSIHOAKTIVNIM DROGAMA U SVIJETU I EUROPI

Europski centar za praćenje droga i ovisnosti o drogama (EMCDDA) objavio je 14. lipnja 2022. godine "Europsko izvješće o drogama: trendovi i razvoj" s ciljem pružanja uvida u situaciju s uporabom, proizvodnjom i distribucijom droga u Europi do kraja 2021. godine.

Najvažniji zaključci izvješća su sljedeći: dostupnost i uporaba droga i dalje su na visokoj razini diljem Europske unije, a jake i opasne tvari i dalje se pojavljuju. Liječenje ovisnosti o drogama i druge povezane usluge vraćaju se u normalu nakon ograničenja vezanih uz COVID-19. Proizvodi od kanabisa postaju sve raznovrsniji, a proizvodnja sintetičkih droga u Europi je u porastu.

Procjenjuje se da je približno 83,4 milijuna ili 29 % odraslih osoba (u dobi od 15 do 64 godine) u Europskoj uniji barem jednom u životu uzimalo droge, pri čemu je više muškaraca (50,4 milijuna) u odnosu na žene (33,0 milijuna). Kanabis je i dalje najčešće konzumirana tvar, s više od 22 milijuna odraslih Europljana koji su prijavili njegovu uporabu. Stimulansi su druga najčešće prijavljena kategorija. Procjenjuje se da je u prošloj godini 3,5 milijuna odraslih konzumiralo kokain, 2,6 milijuna escstasy i 2 milijuna amfetamine. Uporaba ovih droga najviše je prisutna u skupini mlađih odraslih osoba, odnosno među stanovnicima EU-a u dobi od 15 do 34 godine.

Oko milijun Europljana koristilo je heroin ili neki drugi opioid. Iako je prevalencija uporabe opioida niža nego kod drugih droga, oni još uvijek predstavljaju najveći udio štetnih posljedica koje se pripisuju uporabi droga. Opioidi, često u kombinaciji s drugim tvarima, pronađeni su u oko tri četvrtine smrtonosnih predoziranja prijavljenih u Europskoj uniji za 2020. godinu. Obrasci konzumiranja droga danas su složeniji nego ikad te se tradicionalne droge koriste zajedno s medicinskim proizvodima, nekontroliranim novim psihoaktivnim tvarima i tvarima kao što su ketamin i GBL/GHB. Ta se složenost odražava u sve većem prepoznavanju da je uporaba droga povezana sa širokim rasponom najhitnijih zdravstvenih i društvenih problema današnjice. Među tim pitanjima su problemi mentalnog zdravlja i samoozljeđivanje, beskućništvo, kriminal među mladima i iskorištavanje ranjivih pojedinaca i zajednica.

Novi psihoaktivni tvari (NPS) nastavljaju se pojavljivati u Europi jednom tjedno, što predstavlja veliki javnozdravstveni izazov. U 2021. godini 52 nove psihoaktivne tvari (NPS) prvi put su prijavljene putem EU sustava ranog upozoravanja (EWS), čime je ukupan broj NPS koje prati EMCDDA dostigao 880 tvari. U 2021. godini prijavljeno je 15 novih sintetskih opioida, 6 sintetskih katinona te 6 novih sintetskih kanabinoida.

Izvješće o osobama liječenima zbog zlorabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

Svjetsko izvješće o drogama Ureda UN-a za droge i kriminal (UNODC) objavljeno u 2022. godini ističe kako se čini da je legalizacija kanabisa u dijelovima svijeta ubrzala svakodnevnu upotrebu i povezane zdravstvene učinke, a isto tako opisuje rekordne poraste u proizvodnji kokaina, širenje sintetičkih droga na nova tržišta i nesrazmjere u dostupnosti liječenja ovisnosti, posebno za žene. Prema izvješću, oko 284 milijuna ljudi u dobi od 15 do 64 godine u svijetu je 2020. godine konzumiralo droge, što je povećanje od 26 postotnih bodova u odnosu na prethodno desetljeće. Mladi ljudi koriste više droga, a razine upotrebe danas su u mnogim zemljama više nego kod prethodne generacije. U Africi i Latinskoj Americi osobe mlađe od 35 godina predstavljaju većinu ljudi koji se liječe zbog poremećaja ovisnosti o drogama.

Čini se da je legalizacija kanabisa u Sjevernoj Americi povećala dnevnu upotrebu kanabisa, posebno jakih proizvoda od kanabisa, a posebno među mladim odraslim osobama. Prijavljeno je i povezano povećanje broja osoba s psihijatrijskim poremećajima, samoubojstava i hospitalizacija. Legalizacija je također povećala porezne prihode i općenito smanjila stope uhićenja zbog posjedovanja kanabisa.

U fokusu ovog izvješća je i kontinuirani rast proizvodnje i trgovine drogom. Proizvodnja kokaina u 2020. godini bila je rekordna, a u odnosu na 2019. godinu porasla je 11 posto. Trgovina metamfetaminom nastavlja se geografski širiti, sa 117 zemalja koje su prijavile zapljene metamfetamina u razdoblju 2016.-2020. u odnosu na 84 zemlje u razdoblju 2006.-2010. godine. U međuvremenu su se količine zaplijenjenog metamfetamina upeterostručile između 2010. i 2020. godine.

U mnogim zemljama Afrike te Južne i Srednje Amerike najveći udio ljudi koji se liječe zbog uporabe droga primarno je zbog poremećaja ovisnosti o kanabisu, a u istočnoj i jugoistočnoj Europi te u srednjoj Aziji ljudi se najčešće liječe zbog ovisnosti o opioidima. U Sjedinjenim Državama i Kanadi smrtni slučajevi od predoziranja, uglavnom potaknuti epidemijom nemedicinske uporabe fentanila, nastavljaju obarati rekorde.

Jaz u rodnom tretmanu i razlike u korištenju droga i liječenju i dalje su prisutne. Žene ostaju u manjini korisnika droga na globalnoj razini, ali imaju tendenciju povećanja stope konzumacije droga i napredovanja do poremećaja upotrebe droga brže nego muškarci. Žene sada predstavljaju procijenjenih 45-49 posto korisnika amfetamina i nemedicinske uporabe farmaceutskih stimulansa, farmaceutskih opioida, sedativa i sredstava za smirenje. Iako žene predstavljaju gotovo jednu od dvije osobe koje koriste amfetamine, one čine samo jednu od pet osoba koje se liječe zbog poremećaja uzrokovanih uporabom amfetamina.

Izješće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

Naposljetku, naglašava se važnost poticanja međunarodne zajednice, vlada, civilnog društva i svih dionika da poduzmu hitne mjere za zaštitu ljudi, uključujući jačanje prevencije i liječenja od uporabe droga te borbu protiv opskrbe ilegalnim drogama.

III. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2021. GODINI

Među vodećim javnozdravstvenim problemima u Hrvatskoj, Europi i mnogim područjima svijeta, i nadalje je uporaba droga, koja i kao medicinski tako i kao društveni fenomen već dugi niz godina izaziva opću pozornost. Na svjetskom pa tako i europskom tržištu psihoaktivnih droga se iz godine u godinu pojavljuje sve veći broj novih uglavnom sintetičkih droga.

U 1978. godini, na samom početku pojave epidemije zlouporabe heroina i ovog velikog zdravstvenog problema, u Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo osnovan je nacionalni Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga.

Pri registraciji se koristi modificirani međunarodni Pompidou upitnik i Međunarodna klasifikacija bolesti, deseta revizija – šifre F11 do F19, uz iznimku F17. Od 2018. godine Registar je postao dio Nacionalnog javnozdravstvenog informacijskog sustava (NAJS), platforme koja okuplja registre Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo. Pristup aplikaciji Registra dozvoljen je isključivo ovlaštenim osobama koje su dobile pristupne podatke. Iz bolnica, službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti pri županijskim zavodima za javno zdravstvo te terapijskih zajednica i zatvorskog sustava prikupljaju se podaci o osobama koje su bile na liječenju ovisnosti ili zlouporabe psihoaktivnih droga. Vremenski okvir je od 1. siječnja do 31. prosinca tekuće godine.

Naša je obveza slati kumulativne podatke Europskom centru za praćenje droga i ovisnosti o drogama u Lisabonu (EMCDDA) te Uredu Ujedinjenih naroda za drogu i kriminal (UNODC).

Hrvatska je među 30 zemalja koje prati EMCDDA, a imaju uspostavljene nacionalne strategije za suzbijanje zlouporabe droga koje ne uključuju samo droge, nego i različite kombinacije problema povezanih sa psihoaktivnim tvarima i ovisničkim ponašanjem.

Izješće o osobama liječenima zbog zlorporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

KRETANJE ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U HRVATSKOJ

Pandemija COVID-19 donijela je mnoge promjene u životima ljudi, a samim time i neizvjesnost, promjenu svakodnevne rutine, socijalnu izolaciju i strah za egzistenciju. Restrikcije i mjere za smanjenje zaraze novim koronavirusom utjecale su i na broj zahtjeva za liječenje zbog uporabe psihoaktivnih droga.

Broj liječenih osoba zbog uporabe droga u 2021. godini, kao i godinu prije, manji je za 20 postotnih bodova u odnosu na pretpandemijske godine. Zbog epidemioloških mjera i preporuka, osobe na liječenju supstitucijskom terapijom javljale su se liječnicima obiteljske medicine radi primjene terapije, a rjeđe su dolazile na kontrolne preglede u Službe za zaštitu mentalnog zdravlja, prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti županijskih zavoda za javno zdravstvo. Osim toga, možemo pretpostaviti da su i migracije u druge županije i zemlje kao i smanjeni broj upućivanja u tretman od nadležnih institucijapridonijeli smanjenju broja osoba liječenih zbog uporabe droga u 2021. godini.

Tablica 1. KRETANJE BROJA OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U HRVATSKOJ OD 2001. DO 2021. GODINE

Godina	Broj svih liječenih osoba	Broj svih liječenih osoba zbog opijata	Svi prvi put liječeni	Opijati prvi put liječeni
2001.	5.320	3.067	2.548	1.066
2002.	5.811	4.061	2.067	846
2003.	5.678	4.087	1.840	802
2004.	5.768	4.163	1.619	732
2005.	6.668	4.867	1.770	785
2006.	7.427	5.611	2.001	876
2007.	7.464	5.703	1.779	800
2008.	7.506	5.832	1.700	769
2009.	7.733	6.251	1.463	667
2010.	7.550	6.175	1.180	430
2011.	7.665	6.198	1.151	343
2012.	7.855	6.357	1.120	313
2013.	7.857	6.315	1.125	270
2014.	7.812	6.241	1.046	205
2015.	7.533	6.123	844	175
2016.	7.106	5.953	771	178

Izvršće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

2017.	7.157	5.773	958	204
2018.	6.761	5.434	876	136
2019.	6.858	5.338	975	190
2020.	5.478	4.431	556	139
2021.	5.624	4.605	532	130

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Na liječenje je došlo 5.624 osoba što je 2,7 % više osoba više nego godinu prije, a čak oko 20 % manje u odnosu na pretpandemijske godine. Od ukupno liječenih, 4.605 je uzimalo opijate (81,9 %), a druga psihoaktivna sredstva 1.019 osoba (18,1 %). Omjer liječenih zbog opijata i neopijata nije se previše mijenjao u odnosu na prethodne godine.

Tablica 2. BROJ PRVI PUT LIJEČENIH OSOBA UKUPNO, PRVI PUT LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA TE NEOPIJATA U HRVATSKOJ 2001. - 2021. GODINE

Godina	Prvi put liječeni	Opijatni tip ovisnosti		Neopijatni tip ovisnosti	
		Broj	%	Broj	%
2001.	2.548	1.066	41,8	1.482	58,2
2002.	2.067	846	40,9	1.221	59,1
2003.	1.840	802	43,6	1.038	56,4
2004.	1.619	732	45,2	887	54,8
2005.	1.770	785	44,4	985	55,6
2006.	2.001	876	43,8	1.125	56,2
2007.	1.779	800	45,0	979	55,6
2008.	1.700	769	45,2	931	55,0
2009.	1.463	667	45,6	796	54,8
2010.	1.180	430	36,4	750	63,6
2011.	1.151	343	29,8	808	70,2
2012.	1.120	313	27,9	807	72,1
2013.	1.125	270	24,0	855	76,0
2014.	1.046	205	19,6	841	80,4
2015.	844	175	20,7	669	79,3
2016.	771	178	23,1	593	76,9
2017.	958	204	21,3	754	78,7
2018.	876	136	15,5	740	84,5

Izvješće o osobama liječenima zbog zlorabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

2019.	975	190	19,5	785	80,5
2020.	556	139	25,0	417	75,0
2021.	532	130	24,4	402	75,6

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlorabe psihoaktivnih droga

Tablica 2. pokazuje da je ukupan broj osoba koje su u 2021. godini prvi put pristupile liječenju u padu od 4,3 % u odnosu na godinu prije. S obzirom na to da je najveći dio novoliječenih upućen u tretman od zavoda za socijalnu skrb, policije, suda i općinskog državnog odvjetništva, ovaj pad ukazuje i manji broj intervencija navedenih institucija za ulazak u tretman. Mlade osobe s ovisničkim ponašanjima rijetko se samoinicijativno javljaju u ustanove za prevenciju i liječenje ovisnosti o psihoaktivnim tvarima, a mnogo češće na temelju upućivanja različitih institucija. Upućivanje u tretman prilika je za preventivni rad s mladima, sprječavanje pojave same ovisnosti o psihoaktivnim tvarima ili pak prelaska na druga sredstva ovisnosti.

Novopridošlih na liječenje bilo je 532 (u 2020. - 556 osoba), a novopridošlih na liječenje zbog ovisnosti o opijatima 130 (u 2020. - 139 osoba).

Tablica 3. BROJ I UDIO PRVI PUT LIJEČENIH ZBOG OPIJATSKE I NEOPIJATSKE OVISNOSTI U HRVATSKOJ 2001-2021. GODINE

Godina	Opijatni tip ovisnosti		Neopijatni tip ovisnosti	
	Prvi put liječeni	Udio prvi put liječenih u ukupnom broju liječenih zbog opijata	Prvi put liječeni	Udio prvi put liječenih u ukupnom broju liječenih zbog neopijata
2001.	1.066	34,8	1.482	65,8
2002.	846	20,8	1.221	69,8
2003.	802	19,6	1.038	65,2
2004.	732	17,6	887	55,3
2005.	785	16,1	985	54,7
2006.	876	15,6	1.125	61,9
2007.	800	14,0	979	55,6
2008.	769	13,2	931	55,6
2009.	667	10,7	796	53,7
2010.	430	6,7	750	54,5
2011.	343	5,5	808	55,1

Izvešće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

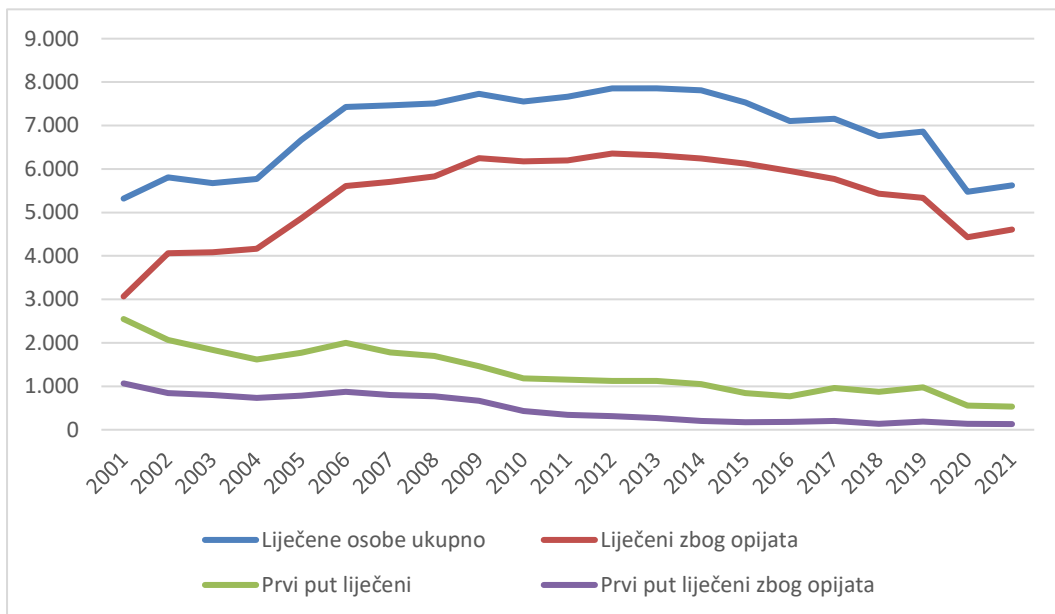
2012.	313	4,9	807	53,9
2013.	270	4,3	855	55,4
2014.	205	3,3	841	55,5
2015.	175	2,8	669	47,4
2016.	178	3,0	593	51,4
2017.	204	3,5	754	54,5
2018.	136	2,5	740	55,8
2019.	190	3,6	785	51,6
2020.	139	3,1	417	39,8
2021.	130	2,8	402	39,5

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Na ukupno postupno smanjivanje opijatne ovisnosti ukazuje i sve manji broj osoba ovisnih o opijatima koji se prvi put javljaju na liječenje. Trend smanjenja broja novoliječenih zbog ovisnosti o opijatima i dalje se nastavlja, a u 2021. godini se prvi put na liječenje javilo 130 osoba što je najmanji broj novopridošlih na liječenje u proteklih 20 godina. Ovakvo je kretanje u suglasju sa situacijom u vezi s heroinskom ovisnosti u zemljama Zapadne Europe i u SAD-u, gdje se također opaža njezino smanjenje. Promjene u konzumaciji sredstava i načinu uzimanja te moguće posljedice i potrebne društvene i medicinske intervencije promatrat će se i analizirati u narednim godinama.

Izvešće o osobama liječenima zbog zlorabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

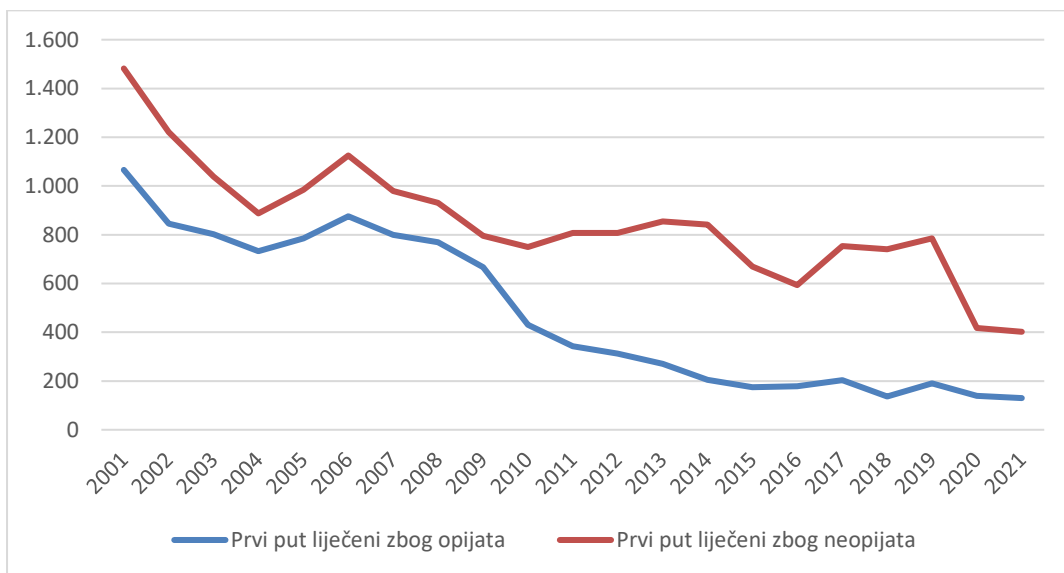
Slika 1. KRETANJE BROJA OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U HRVATSKOJ OD 2001. DO 2021. GODINE

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlorabe psihoaktivnih droga

Izvešće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

Slika 2. UDIO NOVOLIJEČENIH ZBOG UZIMANJA OPIJATA I NEOPIJATA U RAZDOBLJU 2001-2021. GODINE

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Slika 1. pokazuje trendove kretanja novih zahtjeva za liječenjem zbog opijatske i neopijatske ovisnosti. Krivulja koja prikazuje novoliječene zbog opijata znatno je strmija u odnosu neopijate. Dok je u 2000. godini od ukupno liječenih zbog ovisnosti o opijatima njih 40 % bilo prvi put na liječenju, od 2010. godine se taj udio spustio na manje od 10 %, a u posljednjih pet godina manji je od 5 %. U 2021. godini tek je 2,8 % osoba na liječenju bilo prvi put zbog uporabe opijata (2020. – 3,1%), a svi ostali su u tretmanu jednu ili više godina. Što se novih zahtjeva za liječenjem zbog konzumacije neopijata tiče, 2001. godine od svih liječenih zbog neopijata, njih 65,8 % došlo je u tretman prvi put, od 2007. do 2019. godine taj se udio kretao oko 50 %, dok je 2020. i 2021. godine pao na nešto manje od 40 %, što ukazuje na to da se sve više liječenih osoba zbog neopijata zadržavae u tretmanu duže vrijeme, jednu ili više godina.

Izvrješće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

Tablica 4. LIJEČENI ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2020. I 2021. GODINI U HRVATSKOJ, PREMA DOBI I SPOLU

Dob	2021.						2020.	
	Muškarci		Žene		Ukupno		Ukupno	
	Broj	Udio %	Broj	Udio %	Broj	Udio %	Broj	Udio %
<15	5	0,1	3	0,3	8	0,1	10	0,2
15-19	168	3,6	46	5,1	214	3,8	264	4,8
20-24	193	4,1	39	4,3	232	4,1	271	4,9
25-29	252	5,3	59	6,6	311	5,5	322	5,9
30-34	397	8,4	86	9,6	483	8,6	561	10,2
35-39	894	18,9	225	25,1	1.119	19,9	1.247	22,8
40-44	1.233	26,1	217	24,2	1.450	25,8	1.301	23,7
45-49	938	19,8	105	11,7	1.043	18,5	845	15,4
50-54	360	7,6	63	7,0	423	7,5	369	6,7
55-59	183	3,9	33	3,7	216	3,8	205	3,7
60-64	82	1,7	18	2,0	100	1,8	60	1,1
65+	22	0,5	3	0,3	25	0,4	23	0,4
Ukupno	4.727	100,0	897	100,0	5.624	100,0	5.478	100,0

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Prema podacima o spolu i dobi liječenih osoba, kao i prethodnih godina, većinu liječenih osoba čine muškarci. Omjer muškaraca i žena iznosi 5,3:1. Od ukupno 5.624 liječenih osoba bilo je 4.727 muškarca (84,1 %) i 897 odnosno 15,9 % žena. U dobi do 19 godina sveukupno je bilo 222 osoba (3,9 %). Kao i prethodne godine, žene su i dalje najbrojnije u skupini od 35 do 39 godina (25,1 %), dok je najviše muškaraca ove godine u dobnoj skupini od 40 do 44 godine (26,1 %).

Tablica 5. PROSJEČNE DOBI OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U HRVATSKOJ 2007-2021.

Godina liječenja	Prosječna dob		
	Muškarci	Žene	Ukupno
2007.	29,8	29,2	29,7
2008.	30,1	29,5	30,0

Izvješće o osobama liječenima zbog zlorporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

2009.	31,2	30,5	31,1
2010.	31,8	30,6	31,6
2011.	32,4	31,1	32,2
2012.	33,1	31,8	32,8
2013.	34,0	32,9	33,8
2014.	34,7	33,2	34,4
2015.	35,6	34,5	35,0
2016.	36,8	35,4	36,5
2017.	37,6	36,0	37,3
2018.	38,4	36,7	38,1
2019.	38,3	36,5	38
2020.	39,3	37,4	39,0
2021.	40,1	38,9	40,2

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlorporabe psihoaktivnih droga

Kao i u cijeloj Europi, i u Republici Hrvatskoj ovisnička populacija sve više stari te prosječne dobi liječenih osoba (muškaraca i žena) pokazuju trend rasta. Budući da u Hrvatskoj na liječenje najviše dolaze ovisnici o opijatima, a znamo da su oni sve stariji, to je i prosječna dob sve veća. Budući da bilježimo liječene osobe zbog zlorporabe i/ili ovisnosti o svim psihoaktivnim drogama, raspon godina je vrlo velik. Najmlađa zabilježena osoba imala je 12, a najstarija 79 godina. Od 2007. godine bilježimo povećanje prosječne dobi i žena i muškaraca, a iznimka nije ni 2021. godina.

Prosjek godina za žene je 38,9 godina, a u posljednjih deset godina njihova se prosječna dob povećala za 7,8 godina. Prosječna dob za muškarce je 40,1 godine, a od 2010. godine ona se povećala za 7,7 godina.

RASPODJELA PO ŽUPANIJAMA I USTANOVAMA LIJEČENJA

Problem bolesti ovisnosti izražen u broju liječenih osoba u odnosu na broj stanovnika pokazuje raspodjelu liječenih zbog uporabe droga prema pojedinim područjima. Broj liječenih osoba u pojedinim županijama u odnosu na broj stanovnika županije (100.000 stanovnika dobne skupine od 15 do 64 godine) prikazan je u Tablici 6. Za čitavu Hrvatsku stopa je 228,8 na 100.000 stanovnika dobi od 15 do 64 godina. U sedam županija stopa liječenih osoba viša je od prosjeka Hrvatske. To su: Istarska županija (574,4), zatim Zadarska (559,0), Šibensko-kninska (467,9), Primorsko-goranska (327,2), Splitsko-dalmatinska (300,4), Dubrovačko-neretvanska (289,6) te Grad Zagreb

Izvrješće o osobama liječenima zbog zlorporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

(256,4). Ostale su županije imale stope niže od hrvatskog prosjeka. Kako su dostupni podaci iz zdravstvenog sektora, kao i iz terapijskih zajednica i zatvorskog sustava, za pravu procjenu proširenosti konzumacije droga i ovisnosti o drogama trebalo bi uzeti u obzir i druge podatke iz Ministarstva unutarnjih poslova i Ministarstva pravosuđa o osobama zatečenim u posjedovanju droga te osobama koje su počinile kazneno djelo u vezi s drogama. Tek potpunom analizom podataka iz više izvora mogla bi se dobiti potpunija i sveobuhvatnija slika problematike povezane sa zlouporabom droga u čitavoj zemlji.

Kao i na općenitu pojavnost bolesti i poremećaja, tako i na problematiku u vezi s ovisnostima mogu djelovati populacijske, prostorne i ekonomske značajke županije. Iako se u priobalnom dijelu Hrvatske, osobito na otocima, ljeti ostvaruju mnoge prednosti turizma, zimski mjeseci u manjim sredinama nose prijetnju dosade i manjka interesa i aktivnosti.

Tablica 6. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA I STOPE NA 100.000 STANOVNIKA U DOBI OD 15. DO 64. GODINE, OSOBE PRVI PUT LIJEČENE PREMA ŽUPANIJI PREBIVALIŠTA U HRVATSKOJ 2021. GODINE

Županija	Liječene osobe ukupno					Prvi put liječeni			
	Broj	Broj stanovnika	Stopa na 100.000*	Od toga opijati	stopa na 100.000*	Svi tipovi ovisnosti	Udio od liječenih osoba u županiji (%)	Od toga opijatni tip	Udio od prvi put liječenih u županiji (%)
Grad Zagreb	1.261	491.714	256,4	953	193,8	121	9,6	19	15,7
Zagrebačka	188	191.459	98,2	140	73,1	18	9,6	6	33,3
Krapinsko-zagorska	28	79.031	35,4	18	22,8	5	17,9	1	20,0
Sisačko-moslavačka	42	86.864	48,4	24	27,6	8	19,0	1	12,5
Karlovačka	29	70.276	41,0	20	28,3	2	6,9	1	50,0
Varaždinska	205	104.183	196,8	165	158,4	26	12,7	5	19,2
Koprivničko-križevačka	49	64.326	76,2	22	34,2	13	26,5	3	23,1
Bjelovarsko-bilogorska	17	63.552	26,7	5	7,9	7	41,2	1	14,3
Primorsko-goranska	536	163.822	327,2	500	305,2	25	4,7	13	52,0
Ličko-senjska	9	26.168	34,4	6	22,9	0	0,0	0	0,0
Virovitičko-podravska	8	44.977	17,8	3	6,7	4	50,0	0	0,0

Izvešće o osobama liječenima zbog zlorabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

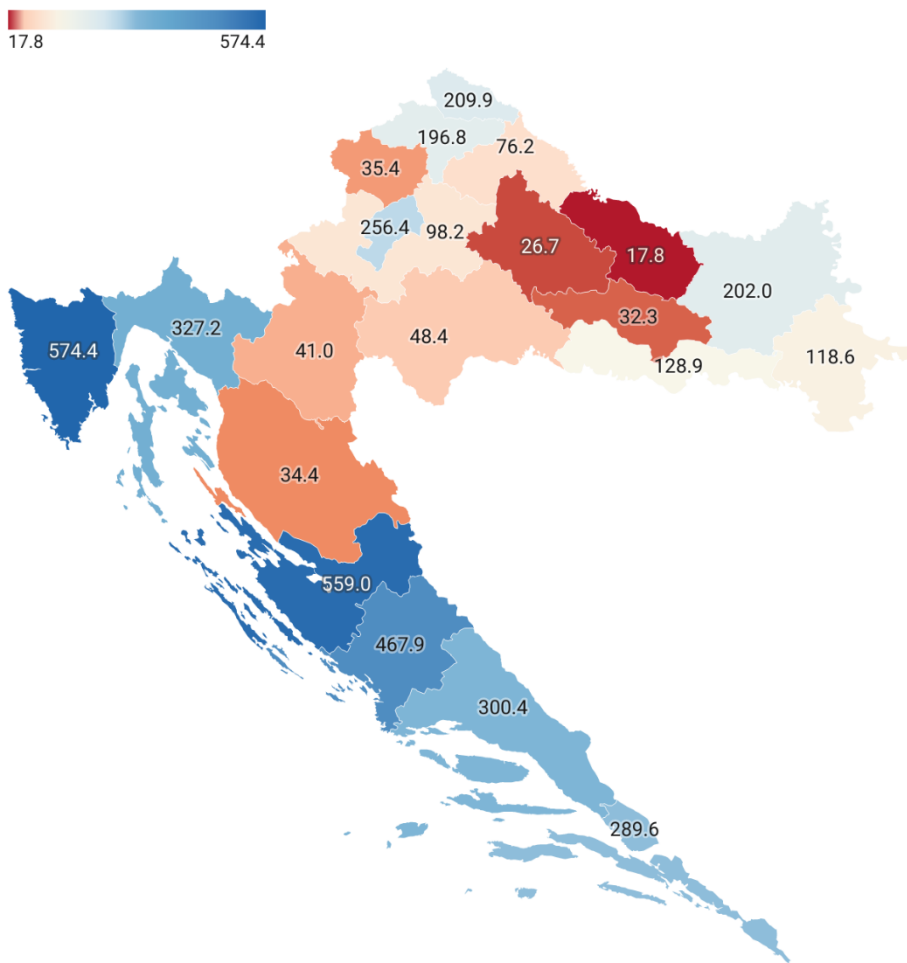
Požeško-slavonska	13	40.288	32,3	8	19,9	2	15,4	0	0,0
Brodsko-posavska	106	82.233	128,9	92	111,9	12	11,3	7	58,3
Zadarska	549	98.211	559,0	523	532,5	21	3,8	6	28,6
Osječko-baranjska	335	165.876	202,0	237	142,9	54	16,1	8	14,8
Šibensko-kninska	270	57.702	467,9	254	440,2	16	5,9	8	50,0
Vukovarsko-srijemska	107	90.255	118,6	97	107,5	8	7,5	4	50,0
Splitsko-dalmatinska	807	268.678	300,4	651	242,3	93	11,5	18	19,4
Istarska	701	122.043	574,4	598	490,0	52	7,4	18	34,6
Dubrovačko-neretvanska	208	71.813	289,6	179	249,3	16	7,7	3	18,8
Međimurska	140	66.707	209,9	97	145,4	22	15,7	3	13,6
Ukupno Hrvatska	5.608	2.450.178	228,8	4.592	187,4	525	9,4	125	23,8
Druge države	16			13		7	43,8	5	71,4
UKUPNO	5.624			4.605		532	9,5	130	24,4

*Stope na 100.000 stanovnika dobi od 15 do 64 godina (Popis stanovništva 2021. DZS)

Izvešće o osobama liječenima zbog zlorabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

Slika 3. LIJEČENE OSOBE U HRVATSKOJ PO ŽUPANIJAMA 2021. GODINE, STOPE NA 100.000 STANOVNIKA

Stope osoba liječenih zbog uporabe droga na 100.000 stanovnika (15-64 godina) 2021. godine

Map data: © OSM • Created with Datawrapper

Izvjешće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

Tablica 7. BROJ OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U IZVANBOLNIČKIM UVJETIMA U HRVATSKOJ 2021. GODINE, BROJ I UDIO OSOBA LIJEČENIH ZBOG UPORABE OPIJATA U IZVANBOLNIČKIM UVJETIMA

Služba za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti	Broj liječenih osoba	%	Broj liječenih zbog opijata	%
Grad Zagreb – ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	625	12,9	404	9,7
Zagrebačka županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	45	0,9	37	0,9
Krapinsko-zagorska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	6	0,1	2	0,1
Sisačko-moslavačka županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	13	0,3	9	0,2
Varaždinska županija - ZJZ Služba za prevenciju i liječenje	200	4,1	172	4,1
Koprivničko-križevačka županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	34	0,7	14	0,3
Bjelovarsko-bilogorska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	1	0,0	0	0,0
Primorsko-goranska županija - ZJZ Služba za prevenciju i liječenje	474	9,8	459	11
Virovitičko-podravska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	13	0,3	2	0,1
Požeško-slavonska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	1	0,0	0	0,0
Brodsko-posavska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	106	2,2	94	2,3
Zadarska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	520	10,7	520	12,5
Osječko-baranjska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	269	5,5	191	4,6
Šibensko-kninska županija - ZJZ Služba za liječenje ovisnosti	241	5,0	236	5,7
Vukovarsko-srijemska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	100	2,1	100	2,4
Splitsko-dalmatinska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	795	16,4	672	16,1
Istarska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	548	11,3	464	11,1
Poreč - Savjetovalište za prevenciju ovisnosti	119	2,5	118	2,8
Dubrovačko-neretvanska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	172	3,5	165	3,95

Izješće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

Međimurska županija – ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	115	2,4	84	2,0
KBC „Sestre milosrdnice” – ambulanta	463	9,5	434	10,4
UKUPNO	4.860	100,0	4.177	100,0

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Od osoba koje su liječene u službama za prevenciju ovisnosti i izvanbolničko liječenje zavoda za javno zdravstvo, najviše ih je bilo u Nastavnom zavodu za javno Splitsko-dalmatinske županije (795 – 16,4 %). Ova županijska Služba zbog zemljopisne razvedenosti funkcionira kao „mala županijska mreža“. Zbog zemljopisne razvedenosti ove županije bilo je potrebno formirati više jedinica za liječenje, pa tako jedinice djeluju osim u Splitu još i u Omišu, Hvaru, Makarskoj, Sinju, otoku Braču, Visu i Vrgorcu. Osim toga, njihovi djelatnici surađuju i s njima najbližim terapijskim zajednicama. Na drugom mjestu je Služba za mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti - Nastavnog zavoda za javno zdravstvo „Dr. Andrija Štampar“ Grada Zagreba (625 – 12,9 %).

U Istarskoj županiji osim središnje Službe u Puli djeluje i Savjetovalište za prevenciju ovisnosti u Poreču. Kad zbrojimo udio ove dvije lokacije, njihov udio iznosi 13,8 % (667 osoba). U Zadarskoj Službi je bilo na liječenju 520 osoba (10,7 %), a u Primorsko-goranskoj županiji 474 osobe (9,8 %).

Tablica 8. BROJ OSOBA BOLNIČKI LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U HRVATSKOJ 2021. GODINE

Stacionarna zdravstvena ustanova	Broj liječenih osoba	Stacionarni boravci		Dnevna bolnica
		Broj	%	Broj
Klinika za psihijatriju Vrapče	371	528	26,2	8
Klinički bolnički centar "Sestre milosrdnice"	169	391	19,4	8
Klinika za psihijatriju Sveti Ivan	131	381	18,9	3
Neuropsihijatrijska bolnica "Dr. I. Barbot" Popovača	24	32	1,6	
Klinička bolnički centar Rijeka	55	126	6,2	18
Županijska specijalna bolnica Insula	45	66	3,3	1

Izvješće o osobama liječenima zbog zlorabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

Opća bolnica "Dr. J. Benčević", Slavonski Brod	12	15	0,7	2
Klinička bolnički centar Osijek	10	11	0,6	
Opća bolnica Šibensko-kninske županije	12	17	0,8	
Nacionalna memorijalna bolnica "Dr. Juraj Njavro" Vukovar	14	20	1	9
Opća bolnica Vinkovci	11	28	1,4	1
Opća bolnica Pula	58	131	6,5	6
Opća bolnica Dubrovnik	11	13	0,6	
Opća županijska bolnica Našice	1	1	0,1	
Psijatrijska bolnica Lopača	3	3	0,2	
Klinička bolnica Dubrava	3	3	0,2	
Klinička bolnica Merkur	1	1	0,1	1
Klinička bolnica Sveti Duh	2	2	0,1	2
Klinički bolnički centar Split	73	100	5	40
Klinički bolnički centar Zagreb	9	24	1,2	
Klinika za dječje bolesti Zagreb	2	2	0,1	
Opća bolnica „Dr. Ivo Pedišić“ Sisak	2	2	0,1	2
Opća bolnica „Dr. Tomislav Bardek“ Koprivnica	11	14	0,7	
Opća bolnica "Dr. Anđelko Višić" Bjelovar	12	16	0,8	6
Opća bolnica Karlovac	8	9	0,5	2
Opća bolnica Nova Gradiška	1	1	0,1	
Opća bolnica Virovitica	1	1	0,1	
Opća bolnica Zabok i bolnica hrvatskih veterana	4	5	0,3	3
Opća bolnica Zadar	19	20	1	5
Opća županijska bolnica Požega	1	1	0,1	
Specijalna bolnica za psijatriju i palijativnu skrb	8	8	0,4	
Psijatrijska bolnica Ugljan	1	1	0,1	
Psijatrijska bolnica za djecu i mladež	2	3	0,2	1
Županijska bolnica Čakovec	20	23	1,1	3
Opća bolnica Varaždin	16	19	0,9	9
UKUPNO STACIONARNE ZDRAVSTVENE USTANOVE	1.123	2.018	100,00	130

Izvor podataka: HZJZ, Baza hospitalizacija (BSO)

Izvešće o osobama liječenima zbog zlorabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

U stacionarnim zdravstvenim ustanovama tijekom 2021. godine liječene su 1.123 osobe. Najviše hospitaliziranih bilo je u Klinici za psihijatriju Vrapče, gdje je liječeno 371 osoba u 528 boravaka (26,2 %), zatim Kliničkom bolničkom centru Sestre milosrdnice stacionarno je liječeno 169 osoba u 391 boravku (19,4 %) te u Klinici za psihijatriju Sveti Ivan liječeno je 131 osoba.

Tablica 9. BROJ OSOBA LIJEČENIH U TERAPIJSKOJ ZAJEDNICI ZBOG UPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U HRVATSKOJ 2021. GODINE

Terapijska zajednica	Opijati	%	Neopijati	%	Ukupno
Moji dani	14	66,7	7	33,3	21
Dom za ovisnike Zajednica Susret	65	59,1	34	40,9	99
Mondo Nuovo	13	72,2	5	27,8	18
Udruga Ne-ovisnost	21	51,2	20	48,8	41
Zajednica Cenacolo	2	33,3	4	66,7	6
Zajednica Papa Ivan XXII	23	24,0	73	76,0	96
Reto centar Zagreb	6	54,5	5	45,5	11
Ukupno	144	49,3	148	50,7	292

Prema podacima o osobama liječenima zbog uporabe psihoaktivnih droga u terapijskim zajednicama u Hrvatskoj, broj osoba koje su se liječile zbog uporabe opijata i neopijata u terapijskim je zajednicama približno jednak. Zbog uporabe opijata u terapijskim su zajednicama bile 144 osobe (49,3%), a 148 osoba (50,7%) zbog uporabe neopijata. U zajednici Papa Ivan XXIII 23 osobe (24 %) su u tretman došle zbog uporabe opijata, a čak tri puta više osoba zbog uporabe neopijata – 73 osobe ili 76 %.

Tablica 10. BROJ OSOBA LIJEČENIH U ZATVORSKOM SUSTAVU ZBOG UPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U HRVATSKOJ 2021. GODINE

Ustanova liječenja	Opijati	%	Neopijati	%	Ukupno
Zatvor u Zagrebu	7	87,5	1	12,5	8
Kaznionica u Lepoglavi	1	16,7	5	83,3	6

Izvješće o osobama liječenima zbog zlorabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

Kaznionica u Glini	31	49,2	32	50,8	63
Kaznionica u Požeji	1	100,0	0	0,0	1
Zatvor u Bjelovaru	3	100,0	0	0,0	3
Zatvor u Gospiću	1	16,7	5	83,3	6
Zatvor u Puli - Pola	83	96,5	3	3,5	86
Okružni zatvor Split	3	27,3	8	72,7	11
Zatvor u Šibeniku	13	68,4	6	31,6	19
Zatvor u Zadru	9	100,0	0	0,0	9
Ukupno	152	71,7	60	28,3	212

Prema podacima iz 2021. godine o broju osoba liječenih u zatvorskom sustavu zbog uporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj, od ukupno 212 evidentiranih liječenih osoba, 152 osobe (71,7 %) liječene su zbog uporabe opijata, dok je 60 osoba (28,3%) liječeno zbog uporabe neopijata. Zatvor u Puli evidentirao je najviše osoba, njih 86 liječenih zbog uporabe psihoaktivnih droga. Kaznionica u Glini imala je podjednak broj liječenih zbog uporabe opijata i neopijata - 31 osoba (49,2%) liječeno je zbog uporabe opijata, a 32 osobe (50,8 %) liječeno je zbog uporabe neopijata.

SOCIO-EKONOMSKE ZNAČAJKE OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U HRVATSKOJ 2021. GODINE

Tablica 11. OSOBE LIJEČENE ZBOG UPORABE OPIJATA U HRVATSKOJ 2021. GODINE PREMA STUPNJU OBRAZOVANJA I DOBI

DOBNE SKUPINE (5 GOD.)	NAJVIŠI STUPANJ OBRAZOVANJA									UKUPNO
	NEZAVRŠENA OSNOVNA ŠKOLA	ZAVRŠENA OSNOVNA ŠKOLA	NEZAVRŠENA SREDNJA ŠKOLA	ZAVRŠENA SREDNJA ŠKOLA	NEZAVRŠENA VIŠA ŠKOLA ILI FAKULTET	ZAVRŠENA VIŠA ŠKOLA	ZAVRŠEN FAKULTET	DRUGO	NEPOZNATO	
<15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15-19	0	1	3	4	0	0	0	0	0	8
20-24	0	5	3	21	2	0	0	0	1	32

Izvešće o osobama liječenima zbog zlorabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

25-29	6	17	21	74	2	1	0	3	6	130
30-34	12	35	63	209	5	5	0	2	9	340
35-39	20	66	126	703	21	16	18	1	12	983
40-44	17	96	173	950	36	47	40	3	20	1.382
45-49	7	85	124	698	16	40	19	0	13	1.002
50-54	3	40	35	294	10	12	7	0	5	406
55-59	1	19	20	155	3	4	6	0	1	209
60-64	1	8	16	45	4	6	9	0	2	91
>65	0	3	0	16	1	0	1	0	1	22
Ukupno	67	375	584	3.169	100	131	100	9	70	4.605
%	1,5	8,1	12,7	68,8	2,2	2,8	2,2	0,2	1,5	100,0

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlorabe psihoaktivnih droga

Kao i prethodnih godina, među liječenima zbog ovisnosti o opijatima, najveći broj liječenih osoba ima završenu srednju školu (3.169 osobe, odnosno 68,8 %), a nezavršenu srednju školu 584 osoba (12,7 %). Samo osnovnu školu završilo je 375 osoba (8,1 %). Niti najosnovnije školovanje nema 67 osoba (1,5 %), a svi su stariji od 24 godine te stoga vjerojatno nikada neće ni završiti osnovnu školu. Završenu višu školu i/ili fakultet ima 231 osoba (5 %).

Tablica 12. OSOBE LIJEČENE ZBOG UPORABE NEOPIJATA U HRVATSKOJ 2021. GODINE PREMA STUPNJU OBRAZOVANJA I DOBI

DOBNE SKUPINE (5 GOD.)	NAJVIŠI STUPANJ OBRAZOVANJA									UKUPNO
	NEZAVRŠENA OSNOVNA ŠKOLA	ZAVRŠENA OSNOVNA ŠKOLA	NEZAVRŠENA SREDNJA ŠKOLA	ZAVRŠENA SREDNJA ŠKOLA	NEZAVRŠENA VIŠA ŠKOLA ILI FAKULTET	ZAVRŠENA VIŠA ŠKOLA	ZAVRŠEN FAKULTET	DRUGO	NEPOZNATO	
<15	6	1	0	0	0	0	0	0	1	8
15-19	5	49	110	38	4	0	0	0	0	206
20-24	3	10	20	143	15	1	0	0	8	200

Izvjешće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

25-29	1	16	16	106	20	5	8	1	8	181
30-34	3	12	13	85	7	6	7	2	8	143
35-39	2	5	6	90	3	9	5	3	13	136
40-44	2	3	7	37	3	0	7	0	9	68
45-49	0	1	3	25	1	2	4	0	5	41
50-54	0	1	0	12	1	1	1	1	0	17
55-59	0	2	0	3	0	1	0	0	1	7
60-65	0	1	1	4	2	0	1	0	0	9
>65	0	0	2	0	0	0	0	0	1	3
Ukupno	22	101	178	543	56	25	33	7	54	1.019
%	2,2	9,9	17,5	53,3	5,5	2,5	3,2	0,7	5,3	100,0

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

I među osobama koje su liječene zbog zlouporabe neopijata, najviše ih je također završilo srednju školu, ali manje nego među osobama liječenima zbog uporabe opijata – 543 (53,2 %). U odnosu na osobe liječene zbog uporabe opijata, radi se o mlađoj populaciji koja je još uvijek uključena sustav srednjoškolskog obrazovanja, a isto tako u većem udjelu uključena u visoko obrazovanje. Nezavršenu srednju školu ima 178 osoba (17,5 %), a završenu osnovnu školu ima 101 osoba što čini 9,9 % liječenih zbog uporabe neopijata. Završenu višu školu ili fakultet imaju 53 osobe, odnosno 5,7 % svih liječenih zbog zlouporabe neopijata.

U cjelokupnom liječenju osoba s problemima u vezi zlouporabe psihoaktivnih sredstava vrlo bitan element je resocijalizacija, odnosno društveno uključivanje i afirmacija kroz različite aktivnosti. Stoga je tim osobama pružiti mogućnost doškoloavanja, prekvalifikacije ili stjecanja posebnih vještina i znanja koja bi im olakšala zapošljavanje i konkurentnost na tržištu rada.

Izvešće o osobama liječenima zbog zlorabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

Tablica 13. OSOBE LIJEČENE ZBOG UPORABE OPIJATA U HRVATSKOJ 2021. GODINE PREMA RADNOM STATUSU I DOBI

DOBNE SKUPINE (5 GOD.)	RADNI STATUS									UKUPNO	
	REDOVAN POSAO	POVREMENI POSAO	RAD „NA CRNO“	NEZAPOSLEN	UČENIK	STUDENT	UMIROVLJENIK	SAMOSTALNA DJELATNOST	NEPOZNATO		
<15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15-19	0	0	1	3	3	1	0	0	0	8	
20-24	2	6	3	18	0	2	0	0	1	32	
25-29	19	21	12	66	1	3	0	3	5	130	
30-34	72	89	23	134	0	2	1	10	9	340	
35-39	253	293	57	332	2	5	9	18	14	983	
40-44	406	300	94	503	0	3	28	32	16	1.382	
45-49	228	179	57	379	0	0	117	32	10	1.002	
50-54	66	49	20	154	0	0	99	14	4	406	
55-59	26	22	8	101	0	0	47	5	0	209	
60-65	7	8	6	35	0	0	30	3	2	91	
>65	0	2	0	10	0	0	9	1	0	22	
Ukupno	1.079	969	281	1.735	6	16	340	118	61	4.605	
%	23,4	21,0	6,1	37,7	0,1	0,3	7,4	2,6	1,3	100,0	

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlorabe psihoaktivnih droga

Pandemija COVID-19 uzrokovala je promjene na tržištu rada, a jedna od najvećih posljedica je povećanje nezaposlenosti. Nezaposlenost kao veliki problem društva pogađa i osobe liječene zbog zlorabe droga, a među liječenima zbog ovisnosti o opijatima bilo ih je 1.735 ili 37,7 % nezaposlenih, manje u odnosu na 2020. godinu (40,2 %), ali više nego u pretpandemijskoj 2019. godini (33,6 %).

U 2021. godini je 1.079 osoba bilo u stalnom radnom odnosu (23,4 %), dok je još 969 (21,0 %) imalo povremeno zaposlenje. „Na crno“ je radilo 281 osoba (6,1 %). Nekom samostalnom djelatnosti, prema njihovom navodu, bavilo se 118 osoba (2,6 %).

Među osobe koje imaju kakav-takav prihod svaki mjesec ubrajamo redovito zaposlene, povremeno zaposlene, umirovljenike i samostalnu djelatnost. Njihov udio iznosi 54,4%, što

Izvešće o osobama liječenima zbog zlorabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

je više u odnosu na 2020. godinu kada je udio osoba s prihodom iznosio 52,8 %, ali manje u odnosu na 2019. godinu kada je taj udio osoba s prihodom iznosio 58, 8%.

Tablica 14. OSOBE LIJEČENE ZBOG UPORABE NEOPIJATA U HRVATSKOJ 2021. GODINE PREMA RADNOM STATUSU I DOBI

DOBNE SKUPINE (5 GOD.)	RADNI STATUS									UKUPNO
	REDOVAN POSAO	POVREMENI POSAO	RAD „NA CRNO“	NEZAPOSLEN	UČENIK	STUDENT	UMIROVLJENIK	SAMOSTALNA DJELATNOST	NEPOZNATO	
<15	0	0	0	0	8	0	0	0	0	8
15-19	6	11	2	31	143	12	0	0	1	206
20-24	37	36	1	72	6	36	0	2	10	200
25-29	49	20	3	82	3	15	0	1	8	181
30-34	34	18	8	65	3	2	0	5	8	143
35-39	39	24	5	48	0	0	2	5	13	136
40-44	11	9	2	33	0	0	1	1	11	68
45-49	8	6	3	15	0	0	3	2	4	41
50-54	5	2	0	7	0	0	2	1	0	17
55-59	1	0	0	4	0	0	1	0	1	7
60-65	3	0	0	1	0	0	4	0	1	9
>65	0	0	0	0	0	0	1	0	2	3
Ukupno	193	126	24	358	163	65	14	17	59	1.019
%	18,9	12,4	2,4	35,1	16,0	6,4	1,4	1,7	5,8	100,0

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlorabe psihoaktivnih droga

Među osobama liječenima zbog uzimanja neopijata, redoviti ili privremeni posao imalo je 31,3 % osoba (319), a samostalnom djelatnošću bavilo se još 17 osoba (1,7%). Godine 2021. svaka je treća osoba bila nezaposlena (358 – 35,1%), nešto manje nego 2020. godine (395 – 37,7%), a znatno više u odnosu na pretpandemijsku 2019. godinu kada je svaka četvrta osoba imala status nezaposlene osobe (25,3 %).

Izvjешće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

Tablica 15. OSOBE LIJEČENE ZBOG UPORABE OPIJATA U HRVATSKOJ 2021. GODINE PREMA UVJETIMA ŽIVOTA I DOBI

DOBNE SKUPINE (5 GOD.)	SADAŠNJI UVJETI ŽIVOTA								UKUPNO
	ŽIVISAM	S PRIMARNOM OBITELJI (RODITELJI)	SAM S DJETETOM	S PARTNEROM	S PARTNEROM I DJETETOM	S PRIJATELJIMA	DRUGO	NEPOZNATO	
<15	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15-19	0	7	0	0	0	0	1	0	8
20-24	2	13	2	4	2	2	7	0	32
25-29	17	60	0	14	8	4	21	6	130
30-34	40	148	6	46	46	8	37	9	340
35-39	139	393	20	122	171	7	120	11	983
40-44	261	501	34	170	295	10	97	14	1.382
45-49	238	365	29	111	185	10	57	7	1.002
50-54	121	92	17	56	77	4	34	5	406
55-59	77	51	10	25	25	2	19	0	209
60-65	34	17	5	17	11	0	5	2	91
>65	12	2	1	4	3	0	0	0	22
Ukupno	941	1.649	124	569	823	47	398	54	4.605
%	20,4	35,8	2,7	12,4	17,9	1,0	8,6	1,2	100,0

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Najviše osoba liječenih zbog uzimanja opijata, kao i ranijih godina je živjelo s primarnom obitelji (1.649 – 35,8 %). S partnerom i djetetom živjelo je 832 osoba (17,9 %). S partnerom ih je živjelo 569 (12,4%), a samih s djetetom bilo je njih 124 (2,7%). Same su živjele 941 (20,4 %) liječene osobe, vrlo slično kao i prethodne godine.

Izvešće o osobama liječenima zbog zlorabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

Iz ovih podataka vidimo da je kod nas obitelj još uvijek uključena u proces liječenja svojih članova koji se liječe zbog uporabe droga.

Tablica 16. OSOBE LIJEČENE ZBOG UPORABE NEOPIJATA U HRVATSKOJ 2021. GODINE PREMA UVJETIMA ŽIVOTA I DOBI

DOBNE SKUPINE (5 GODINA)	SADAŠNJI UVJETI ŽIVOTA								UKUPNO
	ŽIVI SAM	S PRIMARNOM OBITELJI (RODITELJI)	SAM S DJETETOM	S PARTNEROM	S PARTNEROM I DJETETOM	S PRIJATELJIMA	DRUGO	NEPOZNATO	
<15	0	5	0	0	0	0	3	0	8
15-19	5	162	0	3	0	0	36	0	206
20-24	12	146	1	10	4	2	20	5	200
25-29	26	98	0	12	9	3	27	6	181
30-34	16	64	1	14	15	2	25	6	143
35-39	17	49	5	10	20	1	22	12	136
40-44	12	17	3	7	5	0	17	7	68
45-49	12	9	1	5	5	0	5	4	41
50-54	4	4	2	1	3	0	3	0	17
55-59	2	0	0	1	2	0	0	2	7
60-65	3	0	0	1	0	0	3	2	9
>65	0	1	0	0	0	0	1	1	3
Ukupno	109	555	13	64	63	8	162	45	1.019
%	10,7	54,5	1,3	6,3	6,2	0,8	15,9	4,4	100,0

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlorabe psihoaktivnih droga

Kao i među liječenima zbog opijata, i kod osoba liječenih zbog drugih psihoaktivnih droga najviše su zastupljeni oni koji žive u svojoj primarnoj obitelji, s roditeljima - 555 osoba (54,5 %). Populacija liječena zbog neopijata je mlađa i uključena u sustav obrazovanja pa je stoga i udio onih koji žive u primarnoj obitelji veći nego u liječenih zbog opijata (35,8 %). Samo s partnerom živi 64 osobe, tj. njih 6,3 %, a s partnerom i djetetom živi njih 63 – 6,2 %. Da žive sami izjavilo je 10,7 % osoba liječenih zbog uporabe neopijata (109 osoba).

Izvešće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

Tablica 17. OSOBE LIJEČENE ZBOG UPORABE DROGA U HRVATSKOJ 2021. GODINE PREMA RODITELJSKOM STATUSU

IMA LI DJECE	Spol				Ukupno	
	Muški		Ženski			
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
DA	1.685	35,6	484	54,0	2.169	38,6
NE	2.900	61,3	366	40,8	3.266	58,1
DA, ODUZETA RODITELJSKA PRAVA	31	0,7	33	3,7	64	1,1
NADZOR NAD RODITELJSKIM PRAVOM	6	0,1	7	0,8	13	0,2
NEPOZNATO	105	2,2	7	0,8	112	2,0
UKUPNO	4.727	100,0	897	100,0	5.624	100,0

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Od svih osoba liječenih u 2021. godini, njih 2.169 (38,6 %) ima djecu. Prema roditeljskom statusu, više je žena majki (54,0 %) od muškaraca očeva (35,6 %). Šezdeset i četiri osobe su izjavile da su im oduzeta roditeljska prava (31 očeva i 33 majke), a kod trinaest osoba se nad roditeljskim pravima provodi nadzor (6 očeva i 7 majki).

Izvješće o osobama liječenima zbog zlorabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

Tablica 18. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U HRVATSKOJ 2021. GODINE KOJE IMAJU DJECU PREMA BRAČNOM STATUSU I ŽIVOTU S DRUGIM UŽIVATELJEM PSIHOAKTIVNIH DROGA

Bračni status osobe	Živi s drugim uživateljima						Ukupno	
	Da	%	Ne	%	Nepoznato	%		
U braku (prvi brak)	119	36,0	589	32,4	4	18,2	712	32,8
U braku (drugi brak)	9	2,7	57	3,1	1	4,5	67	3,1
Neudana - neoženjen	39	11,8	317	17,5	5	22,7	361	16,6
Rastavljen/a	48	14,5	553	30,5	8	36,4	609	28,1
Udovac - Udovica	3	0,9	40	2,2	0	0,0	43	2,0
Izvanbračna zajednica	113	34,1	259	14,3	3	13,6	375	17,3
Nepoznato	0	0,0	1	0,1	1	4,5	2	0,1
Ukupno	331	100,0	1.816	100,00	22	100,0	2.169	100,0

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlorabe psihoaktivnih droga

S drugim korisnikom psihoaktivnih tvari u prvom braku živi 119 osoba (36 %), u drugom braku (2,7 %), dok u izvanbračnoj zajednici s korisnikom droga živi 113 osoba (34,1 %). Nažalost, vidimo da se u ovoj populaciji često radi o relativno zatvorenoj zajednici. U nekim zemljama se obraća osobita pozornost na djecu u takvim zajednicama pa imaju i posebne preventivne programe (selektivna prevencija). Ta djeca imaju veći rizik da i sami postanu korisnici droga. Zavod za socijalnu skrb tu ima važnu ulogu.

Izvjешće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

Tablica 19. OSOBE LIJEČENE U HRVATSKOJ ZBOG ZLOUPORABE DROGA U RAZDOBLJU 2017-2021. GODINE PREMA GLAVNOM SREDSTVU OVISNOSTI

Vrsta glavnog sredstva	Broj liječenih osoba									
	2017.		2018.		2019.		2020.		2021.	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Opijati	5.773	80,7	5.434	80,4	5.338	77,8	4.431	80,9	4.605	81,9
Kokain	111	1,6	124	1,8	165	2,4	165	3,0	155	2,8
Stimulativna sredstva	158	2,2	121	1,8	149	2,2	131	2,4	163	2,9
Sedativi	138	1,9	107	1,6	128	1,9	36	0,7	45	0,8
Halucinogeni	3	-	3	0,04	6	0,1	6	0,1	3	0,1
Hlapljiva otapala	2	0,0	1	0,01	1	0,0	0	0,0	1	0,02
Kanabinoidi	925	12,9	956	14,1	1.039	15,2	671	12,2	589	10,5
Više i ostalo	47	0,7	15	0,2	32	0,5	38	0,7	63	1,1
Ukupno	7.157	100,0	6.761	100,0	6.858	100,0	5.478	100	5.624	100

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Prema podacima o glavnom sredstvu ovisnosti, najveći je udio osoba koje na liječenje dolaze zbog opijata. Osobe s poremećajem uporabe opijata imaju najveću potrebu za liječenjem te se najdulje zadržavaju na tretmanu i to su glavni razlozi zbog kojih oni brojčano prevladavaju. Uzimanje heroina, uglavnom intravenozno, povezano je s ozbiljnim društvenim i javnozdravstvenim problemima. Uporaba heroina praćena je brzim razvojem tolerancije na ovisnost. Više od 90 % osoba u slučaju svakodnevnog uzimanja heroina mjesec dana ili kraće postat će psihički i fizički ovisno.

Izvjешće o osobama liječenima zbog zlorporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

Sustav za liječenje problema sa psihoaktivnim drogama još uvijek se bavi osobama u dugogodišnjem liječenju zbog ovisnosti o opijatima, a nešto manje ostalim vrstama droga. Kao i 2020. godine, broj osoba liječenih zbog uporabe kanabinoida je u padu (2019.- 1.039 osoba; 2021.- 589 osoba). Udio osoba liječenih zbog ovisnosti o stimulativnim sredstvima je u porastu (2019.- 2,2 %; 2021.- 2,9 %).

Uporaba droga često dovodi do anksioznosti i nesanicice pa liječnici pacijentima propisuju benzodiazepine ili pacijenti sami kupuju. Oni pomažu kod određenih psihijatrijskih poremećaja, negativnih emocionalnih stanja ili započinjanja apstinencije od alkohola i kokaina, a kada se primjenjuju intravenozno, mogu produžiti intenzitet i trajanje opioidnih djelovanja i to je jedan od razloga zašto ih pacijenti koriste.

Tablica 20. BROJ LIJEČENIH OSOBA ZBOG UPORABE DROGA U HRVATSKOJ 2021. GODINE, PREMA DOBI I GLAVNOM SREDSTVU

GLAVNO SREDSTVO	<15	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-65	>65	UKUPNO	%
Heroin		5	14	85	247	838	1.262	943	382	201	84	18	4.079	72,5
Metadon			2	4	10	40	34	33	7	5	2	2	139	2,5
Ostali opijati			1	4	6	4	6	4	2	2	3	2	34	0,6
Buprenorfin		3	14	37	72	97	72	20	13	1	2		331	5,9
Tramadol			1		5	4	8	2	2				22	0,4
Fentanil													0	0
Kokain	1	2	15	26	34	44	18	12	2		1		155	2,8
Amfetamini		14	17	40	19	26	11	1					128	2,3
Metamfetamini			3	3	2	4	1						13	0,4
Ecstasy		1	2	5	5	4	3						20	0,04
Drugi psihostimulansi					1	1							2	0,2

Izveštće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

Mefedron	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0
Barbiturati								1					1	0,02
Benzodiazepini		2	2	4	4	2	5	3	4	2	4	1	33	0,6
Drugi hipnotici i sedativi			1		1	3		1	1				7	0,1
GHB/GBL					3		1						4	0,1
LSD			1		1								2	0,04
Drugi halucinogeni				1									1	0,02
Lako hlapljiva otapala						1							1	0,02
Kanabinoidi	7	185	150	91	66	33	18	15	8	3	2	1	579	10,3
Sintetski kanabinoidi		2	2	3	1	1		1					10	0,2
Više i ostalo			7	8	6	17	11	7	2	2	2	1	63	1,1
Ukupno	8	214	232	311	483	1.119	1.450	1.043	423	216	100	25	5.624	100,0
%	0,1	3,8	4,1	5,5	8,6	19,9	25,8	0,19	0,08	0,04	0,02	0,4	100,0	100,0

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

U Europi, pa tako i u našoj zemlji, kanabis je glavna i najzastupljenija ilegalna droga, a na drugom mjestu je kokain.

No u sustavu liječenja još uvijek su najviše zastupljeniji heroin kao glavno sredstvo ovisnosti (4.079 – 72,5 %). Bez obzira na to što gotovo svi ovisnici o psihoaktivnim tvarima uzimaju više sredstava istovremeno, kao sredstvo ovisnosti se bilježi ono koje je najjače djelovalo i zbog kojeg je ta osoba došla na liječenje. U Hrvatskoj, kao i u Europi, nastavlja se trend smanjenja broja osoba koje uzimaju heroin. Nakon što je više desetaka godina bio glavno sredstvo, njegova uloga postaje sve manja, a istovremeno dolazi do porasta udjela korištenja ostalih psihoaktivnih sredstava.

Kanabinoidi kao glavno sredstvo evidentirani su u Registru u udjelu od 10,3 %. Benzodiazepini, barbiturati i ostali hipnotici i sedativi glavno su sredstvo liječenja sa smanjenim udjelom od 0,7%.

Izješće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

Iz raspodjele liječenih osoba prema glavnom sredstvu i dobi razvidno je da je najviše liječenih osoba bilo u dobnom rasponu od 40-44 godina, njih 25,8 %. I dalje se nastavlja lagani pomak u starije dobne skupine.

Tablica 21. BROJ LIJEČENIH OSOBA ZBOG ZLOUPORABE DROGA U HRVATSKOJ 2021. GODINE, PREMA GLAVNOM I SPOREDNOM SREDSTVU OVISNOSTI

Sporedno sredstvo ovisnosti	Glavno sredstvo ovisnosti				Ukupno	%
	opijati	%	neopijati	%		
Opijati	578	12,6	99	9,7	677	12,1
Kokain	630	13,7	126	12,4	756	13,4
Stimulativna sredstva	487	10,6	126	12,4	613	10,9
Sedativi	70	1,5	13	1,3	83	1,5
Crack	4	0,1	0	0,0	4	0,1
Halucinogena sredstva	22	0,5	4	0,4	26	0,5
Hlapljiva otapala	1	0,02	2	0,2	3	0,1
Kanabinoidi	898	19,5	169	16,6	1.067	19
Više i ostalo	19	0,4	3	0,3	22	0,4
Alkohol	3	0,1	1	0,1	4	0,1
Bez drugog sredstva	1.893	41,1	476	46,7	2.369	42,1
Ukupno	4.605	100,0	1.019	100,0	5.624	100,0

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Od 5.624 osobe sa sporednim sredstvom ovisnosti, njih 4.605 kao glavno sredstvo ima opijate, a 1.019 neopijate. Kod osoba s opijatima kao glavnom sredstvu ovisnosti najčšće sporedno sredstvo ovisnosti su kanabinoidi (19,5%) kao i kod onih s neopijatima kao glavnim sredstvom ovisnosti (16,6%). Ukupno gledajući, najčešće evidentirano sporedno sredstvo ovisnosti su kanabinoidi (19%), kokain (13,4%) i opijati (12,1%).

Izvjешće o osobama liječenima zbog zlorabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

Tablica 22. BROJ OSOBA LIJEČENIH U HRVATSKOJ 2021. GODINE PREMA NAČINU UZIMANJA GLAVNOG SREDSTVA

GLAVNO SREDSTVO	NAČIN UZIMANJA GLAVNOG SREDSTVA						UKUPNO
	I.V. INJEKCIJOM	PUŠI	JEDE / PIJE	SNIFA	UŠMRKAVA	NEPOZNATO	
Heroin	2.963	196			831	89	4.079
%	72,64	4,81	0,00	0,00	20,37	2,18	100,00
Metadon	11		124		2	2	139
%	7,91	0,00	89,21	0,00	1,44	1,44	100,00
Ostali opijati	2	1	12		1	18	34
%	5,88	2,94	35,29	0,00	2,94	52,94	100,00
Buprenorfin	33		243		38	17	331
%	9,97	0,00	73,41	0,00	11,48	5,14	100,00
Tramadol			22			0	22
Fentanyl							
Kokain	8				140	7	155
%	5,16				90,32	4,52	100,00
Amfetamini			19		104	5	128
%			14,84		81,25	3,91	100,00
Metamfetamini			5		8		13
Ecstasy			20			0	20
Drugi psihostimulansi			1		1	0	2
Mefedron							0
Barbiturati			1			0	1
Benzodiazepini			32			1	33
Drugi hipnotici i sedativi			7			0	7
GHB/GBL			4			0	4
LSD i drugi halucinogeni			2			1	3
Lako hlapljiva otapala				1		0	1
Kanabinoidi		564	3			12	579
%		97,41	0,52			2,07	100,00
Sintetski kanabinoidi		9				1	10

Izvešće o osobama liječenima zbog zlorabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

Više i ostalo			9			54	63
%			14,29			85,71	100,00
Ukupno	3.017	770	504	1	1.125	207	5.624
%	53,65	13,69	8,96	0,02	20,00	3,68	100,00

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlorabe psihoaktivnih droga

Prema podacima o glavnom sredstvu ovisnosti te načinu njegova uzimanja razvidno je da u Hrvatskoj nije došlo do značajnijih promjena. Mada se nastavlja trend pada broja intravenoznog uzimanja droga, to je ipak i dalje dominantan način uzimanja droga (53,65%). U 2021. godini se na drugom mjestu nalazi ušmrkavanje (20%), zatim pušenje (13,69%) te oralno uzimanje (8,96%). Heroin se obično injektira intravenozno, ali neki ljudi ga ubrizgavaju potkožno, puše ili ušmrkavaju. Analiza liječenih osoba pokazuje da se heroin najčešće uzima intravenozno (72,64 %), slijedi ušmrkavanje (20,37 %) te pušenje (4,81 %). U odnosu na prethodne godine, udio osoba koje intravenozno uzimaju heroin nije se znatnije mijenjao (75,0 % u 2011., 76,3 % u 2012., 75, 5% u 2013., 75,8 % u 2014., 75,4 %, u 2015., 75,9 % u 2016., 75,2 % u 2017., 75, 2% u 2018., 74,6% u 2019., 72,9% u 2020. godini, 72,6% u 2021.godini). Najviše liječenih zbog zlorabe kokaina, kokain je ušmrkavalo (90,32%). I amfetamine najviše uzimaju ušmrkavanjem, kao i ranijih godina. Sve osobe koje su liječene zbog uporabe kanabinoida su sredstvo uzimale pušenjem. Brzina kojom se droga apsorbira i metabolizira ovisi o načinu uzimanja. Pušenje i intravenozno uzimanje najbrže će izazvati apsorpciju što dovodi do ulaska veće količine droge u mozak i bržeg djelovanja. Intranazalno uzeta droga također će brzo ući u krv i dovesti do željenog djelovanja.

Tablica 23. UČESTALOST UZIMANJA GLAVNOG SREDSTVA OSOBA LIJEČENIH U HRVATSKOJ 2021. GODINE

GLAVNO SREDSTVO	UČESTALOST UZIMANJA GLAVNOG SREDSTVA							UKUPNO
	UZIMAO U ŽIVOTU, ALI ZADNJI MJESEC NIJE	1-3 PUTA MJESEČNO	JEDNOM TJEDNO	2-6 DANA U TJEDNU	SVAKODNEVNO	UZIMA NEREDOVITO	NEPOZNATO	
Heroin	3.454	76	18	63	130	145	193	4.079
Metadon	53	1	2	5	61	2	15	139
Ostali opijati	11	1		1	3	1	17	34
Buprenorfin	98	2	3	13	173	5	37	331

Izvjешće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

Tramadol	11		1	3	4	1	2	22
Fentanil	0							0
OPIJATI - UKUPNO	3.627	80	24	85	371	154	264	4.605
%	78,76	1,74	0,52	1,85	8,06	3,34	5,73	100
Kokain	86	9	3	12	17	12	16	155
Amfetamini	60	9	4	16	19	8	12	128
Metamfetamini	9	1		3			0	13
Ecstasy	13	2		1	1	1	2	20
Drugi psihostimulansi	1	1					0	2
Mefedron								
Barbiturati	1						0	1
Benzodiazepini	4	1	1	2	18	3	4	33
Drugi hipnotici i sedativi	4	1			2		0	7
GHB/GBL	1				2	1	0	4
LSD i drugi haluciojeni	1	1				1	0	3
Lako hlapljiva otapala							1	1
Kanabinoidi	245	51	31	95	78	49	30	579
%	42,3	8,8	5,4	16,4	13,5	8,5	5,2	100
Sintetski kanabinoidi	7	1					2	10
Više i ostalo	8				4		51	63
Ukupno	4.067	157	63	214	512	229	382	5.624
%	72,3	2,8	1,1	3,8	9,1	4,1	6,8	100

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Prema podacima o učestalosti uzimanja opijata, najveći broj osoba u tretmanu, njih 3.627 ili 78,76 % sredstva nisu uzimali u zadnjem mjesecu prije dolaska na liječenje, Opijate u posljednjih mjesec dana svakodnevno su uzimale 353 osobe ili 8,06 %. Više od 10 % liječenih zbog uporaba kokaina, amfetamina i kanabinoida izjavili su da ga koriste svakodnevno. Ovo je još jedan pokazatelj da je konzumacija neopijata u porastu, dok je konzumacija heroina u padu, no, osobe ovisne o opijatima imaju najveću potrebu za liječenjem te se nadulje zadržavaju na tretmanu.

Izješće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

Tablica 24. NAČIN LIJEČENJA OSOBA LIJEČENIH U HRVATSKOJ 2021. GODINE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA KOJE SU IZJAVILE DA NISU UZIMALE HEROIN PROŠLI MJESEC

FARMAKOTERAPIJA OBLIK	FARMAKOTERAPIJA LIJEK									
	METADON	BUPRENORFIN	MORFIN	NALTREKSON	KLONIDIN	TRAMADOL	NEŠTO DRUGO	NIŠTA	NEPOZNATO	UKUPNO
Kratkotrajno održavanje	10	12	0	0		0	0	0	22	0
Održavanje	1.463	1.464	1	1		7	3	1	2.944	7
Spora detoksikacija	42	78	2	1		1	20	0	144	1
Brza detoksikacija	2	2	0	1		0	11	0	17	0
Bez medikacije	0	0	0	0		10	179	13	202	10
Farmakoterapija - druga	1	1	0	1		69	2	2	79	69
Nepoznato	1	1	0	0		0	1	43	46	0
Ukupno	1.519	1.558	3	4		87	216	59	3.454	87

Tablica 22. prikazuje način liječenja osoba liječenih zbog zlouporabe heroina koje su izjavile da ga nisu uzimale u mjesecu koji je prethodio dolasku na njihovo liječenje. Neki oblik nadomjesne terapije koristilo je 95 % osoba. Najviše ih je bilo na održavanju buprenorfinom (45,1 %), a slijedi održavanje na metadonu (44,0 %).

Tablica 25. NAČIN LIJEČENJA OSOBA LIJEČENIH ZBOG UPORABE OPIJATA U HRVATSKOJ 2021. GODINE

FARMAKOTERAPIJA OBLIK	FARMAKOTERAPIJA LIJEK									
	METADON	BUPRENORFIN	MORFIN	NALTREKSON	KLONIDIN	TRAMADOL	NEŠTO DRUGO	NIŠTA	NEPOZNATO	UKUPNO
Kratkotrajno održavanje	23	25				1	1		1	51

Izvjешće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

Održavanje	1.844	1.943	2	1	1	8	12	4	3	3.818
Spora detoksikacija	72	122	2	1		1	2	28		228
Brza detoksikacija	7	9		2		1	1	16		36
Bez medikacije		1		1			11	222	19	254
Farmakoterapija - druga	1	4		2	1	6	95	3	4	116
Nepoznato	2	1						4	95	102
Ukupno	1.949	2.105	4	7	2	17	122	277	122	4.605

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

U Tablici 23. prikazan je način liječenja svih osoba liječenih zbog zlouporabe opijata. Metadon je primjenjivan bilo kao brza, spora detoksikacija ili održavanje u 42,3 % liječenih, a buprenorfin u 45,7 %. Neke druge medikamente koristilo je 122 osobe (2,7 % liječenih), a bez ikakve farmakoterapije bilo ih je 6,0 %. U cijeloj Hrvatskoj je nadomjesnom terapijom bilo obuhvaćeno 94,5 % liječenih zbog opijata. Za 2,7 % osoba liječenih zbog zlouporabe opijata nije poznato jesu koristile neki oblik nadomjesne farmakoterapije. Kao i ranijih godina, korisnici ostalih psihoaktivnih droga najviše su dolazili na savjetovanja i upute, a zatim na psihosocijalnu terapiju bez medikamenata.

Tablica 26. OSOBE LIJEČENE ZBOG UPORABE HEROINA U HRVATSKOJ 2021. GODINE PREMA PROSJEČENOJ DOBI UZIMANJA SREDSTAVA OVISNOSTI

LIJEČENI ZBOG OVISNOSTI O HEROINU	Godina										
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
PROSJEČNA DOB PRVOG UZIMANJA BILO KOJEG SREDSTVA (GODINE)	16,0	16,0	16,1	16,1	16,1	15,9	16,0	15,9	15,9	15,9	16,1
PROSJEČNA DOB PRVOG UZIMANJA HEROINA (GODINE)	20,1	20,1	20,2	20,0	20,1	20,1	20,3	20,1	20,1	20,2	20,1
PROSJEČNA DOB I. V. UZIMANJA (GODINE)	21,2	21,2	21,3	21,1	21,0	21,2	21,5	21,2	21,1	21,1	20,7
PROSJEČNA DOB PRVOG JAVLJANJA NA TRETMAN (GODINE)	26,2	26,3	26,4	34,0	26,7	26,6	26,7	26,8	26,9	26,4	27,3
BROJ GODINA OD PRVOG UZIMANJA BILO KOJEG	10,2	10,3	10,3	17,1	10,6	10,6	10,7	10,9	11,0	10,5	11,2

Izješće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

SREDSTVA DO PRVOG DOLASKA												
---------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Podaci o prosječnoj dobi pokazuju tijek razvoja ovisnosti te se nisu značajnije mijenjali u odnosu na prijašnje godine. Eksperimentiranje sa psihoaktivnim sredstvima počinje u dobi od oko 16 godina i tako je dugi niz godina. Prosječna dob prvog uzimanja bilo koje droge osoba liječenih zbog ovisnosti o heroinu bila je 16,1 godina. Prvo uzimanje heroina prosječno je u dobi od 20,1 godina, a prvo intravenozno uzimanje s 20,7 godina. Prosječna dob početka liječenja zbog ovisnosti o psihoaktivnim supstancama je 27,3 godina što znači da prosječno prođe 11 godina od prvog uzimanja bilo kojeg sredstva do prvog javljanja na tretman zbog ovisnosti o heroinu.

Tablica 27. OSOBE LIJEČENE ZBOG UPORABE KANABINOIDA U HRVATSKOJ 2021. GODINE PREMA PROSJEČNOJ DOBI UZIMANJA SREDSTAVA OVISNOSTI

OSOBE LIJEČENE ZBOG UPORABE KANABINOIDA	Godina										
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
PROSJEČNA DOB PRVOG UZIMANJA BILO KOJEG SREDSTVA (GODINE)	16,3	16,3	16,3	16,7	14,9	16,2	16,0	16,3	16,0	15,9	16
PROSJEČNA DOB PRVOG UZIMANJA KANABINOIDA (GODINE)	16,3	16,4	16,5	16,2	16,5	16,4	16,2	16,4	16,2	16,1	16,1
PROSJEČNA DOB PRVOG JAVLJANJA NA TRETMAN (GODINE)	20,7	22,1	22,0	21,4	19,2	22,2	21,4	22,3	22,0	21,7	22,8
BROJ GODINA OD PRVOG UZIMANJA BILO KOJEG SREDSTVA DO PRVOG DOLASKA NA LIJEČENJE	4,4	5,8	5,7	4,7	4,3	5,9	5,4	6	6	5,8	6,8

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Prosječne dobi osoba liječenih zbog uporabe kanabinoida pokazuju stabilizaciju. Prosječna dob prvog konzumiranja bilo kojeg psihoaktivnog sredstva među konzumentima kanabinoida godinama se kreće oko 16 godina.

Izvjешće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

U prosjeku su liječeni zbog kanabinoida bili stari 16,1 godina kad su prvi put uzeli kanabinoide. Prosječna dob osoba koje prvi pristupe tretmanu zbog uporabe kanabinoida jest 22,8 godina. Vremenski razmak od uzimanja prvog sredstva do prvog ulaska u tretman blago se povećava, a u 2021. godini prosječno je prošlo 6,8 godina prošlo od prvog uzimanja bilo kojeg sredstva ovisnosti do prvog javljanja na tretman.

Tablica 28. OSOBE LIJEČENE ZBOG UPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U HRVATSKOJ 2021. GODINE PREMA NAČINU OTKRIVANJA UPORABE

TKO JE OTKRIO	UPORABA OPIJATA		UPORABA NEOPIJATA		UKUPNO	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Policija	493	10,71	160	15,70	653	11,61
Član obitelji	2.508	54,46	581	57,02	3.089	54,93
Zdravstveni djelatnik	228	4,95	26	2,55	254	4,52
Netko od osoblja škole	18	0,39	24	2,36	42	0,75
Netko na radnome mjestu	22	0,48	2	0,20	24	0,43
Prijatelj, poznanik	708	15,37	74	7,26	782	13,90
Ostalo	413	8,97	45	4,42	458	8,14
Nepoznato	215	4,67	107	10,50	322	5,73
Ukupno	4.605	100,00	1.019	100,00	5.624	100,00

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Mlade osobe danas sve duž eostaju živjeti sa svojom primarnom obitelji pa je i logično da članovi obitelji prije od ostalih mogu primijetiti promjene na njima. Roditelji najbolje mogu djelovati uspješnom komunikacijom. Zbog toga su i oni ti koji najčešće prvi otkrivaju problem ovisnosti i upućuju ih na liječenje.

Otkrivanje problema ovisnosti i upućivanje na liječenje tek je početak dugotrajnog procesa. Podaci o otkrivanju problema ovisnosti razlikuju se prema glavnom sredstvu ovisnosti. Ovisnost o opijatima najčešće je otkrio neki od članova obitelji (54,5 %), slijede prijatelji ili poznanici (15,4 %) te policija (10,7 %).

Problem zlouporabe droga kod liječenih neopijatnih korisnika najčešće otkriva obitelj (57,0 %), a slijedi policija (15,7 %), dok su ostale osobe i institucije zastupljene s manjim udjelom.

Izvješće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

Znamo da je čest dolazak na liječenje korisnika neopijata posljedica toga što radije odlaze na liječenje, nego da protiv njih bude pokrenut kazneni postupak.

Tablica 29. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U HRVATSKOJ 2021. GODINE PREMA RAZDOBLJU RODITELJSKOG SAZNAJANJA ZA PROBLEM OVISNOSTI I GLAVNOM SREDSTVU

Izvjешće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

GLAVNO SREDSTVO	RODITELJI SAZNALI ZA PRVO UZIMANJE							UKUPNO
	UNUTAR PRVE GODINE	NAKON 1. GODINE	NAKON 2-3 GODINE	NAKON 4 I VIŠE GODINA	RODITELJI ZA TO NE ZNAJU	DRUGO	NEPOZNATO	
Heroin	604	674	1.329	955	246	100	171	4.079
%	14,8	16,5	32,6	23,4	6,0	2,5	4,2	100,0
Metadon	32	17	26	20	21	12	11	139
Ostali opijati	6		5	2	2	1	18	34
Buprenorfin	66	50	57	43	50	18	47	331
Tramadol	7	4	2	5	3		1	22
Fentanil	-	-	-	-	-	-	-	-
Kokain	40	25	37	31	7	3	12	155
%	25,8	16,1	23,9	20,0	4,5	1,9	7,7	100,0
Amfetamini	29	25	30	25	6	2	11	128
Ecstasy	4	4	4	3	1		4	20
Drugi psihostimulansi			1				1	2
Metamfetamin	4	4	3	1			1	13
Mefedron	-	-	-	-	-	-	-	-
Barbiturati	1							1
Benzodiazepini	12	3	8	2	4	3	1	33
Drugi hipnotici i sedativi	2		2	1			2	7
GHB/GBL		1		1	2			4
LSD i drugi haluciojeni	1			1			1	3
Lako hlapljiva otapala			1					1
Kanabinoidi	210	138	109	47	24	5	46	579
%	36,3	23,8	18,8	8,1	4,2	0,9	7,9	100,0
Sintetski kanabinoidi	8	1	1					10
Više i ostalo	2	3	1	3	1	1	52	63
Ukupno	1.028	949	1.616	1.140	367	145	211	5.624
%	16,9	28,7	20,3	6,5	2,6	3,8	100,0	18,3

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Izješće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

Prema izjavama liječenih osoba, većina roditelja je za problem ovisnosti saznala tek nakon nekoliko godina. Roditelji osoba ovisnih o heroinu za problem ovisnosti su najčešće saznali nakon dvije do tri godine dana ovisničkog ponašanja (32,6 %), više od četiri godine za otkrivanje ovisnosti kod djece bilo je potrebno za 23,4 % roditelja, dok 6,0 % njih za problem nije ni saznalo. Ipak, veliki udio roditelja (31,3 %) za ovisnost je saznao u prve dvije godine ovisničkog ponašanja svog djeteta. Roditelji liječenih zbog zlouporabe neopijata za problem ovisnosti su saznali ranije.

Za razliku od uporabe opijata, u prve dvije godine uporabu kanabinoida otkrilo je čak 60,1 % roditelja, nakon dvije do tri godine 18,8 % roditelja, a za 8,1 % roditelja je bilo potrebno četiri godine ili više godina. Za probleme s kanabinoidima ne zna 4,2 % roditelja. Raspodjela roditeljskog uočavanja problema uporabe kokaina unutar prve godine je bila 25,8 %, a nakon prve godine saznalo je 16,1 % roditelja, nakon 2-3 godine još 23,9 % roditelja. Tek nakon 4 i više godine za problem ovisnosti o kokainu saznalo je 20,0 % roditelja. Ako se promatraju sva sredstva ovisnosti, vidljivo je da je najveći udio roditelja, njih 28,7%, za prvo uzimanje psihoaktivne supstance svoga djeteta saznalo nakon prve godine.

Tablica 30. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U HRVATSKOJ 2021. GODINE PREMA NAČINU UPUĆIVANJA NA LIJEČENJE

UPUĆEN OD	UPORABA OPIJATA		UPORABA NEOPIJATA		UKUPNO	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Osobno	3.040	66,02	235	23,06	3.275	58,2
Obitelji	153	3,32	173	16,98	326	5,80
Prijatelja	89	1,93	11	1,08	100	1,78
Drugog centra za liječenje ovisnosti	16	0,35	3	0,29	19	0,34
Doktora primarne zaštite	829	18,00	51	5,00	880	15,65
Bolnice - druge medicinske ustanove	76	1,65	68	6,67	144	2,56
Zavod za socijalnu skrb	30	0,65	115	11,29	145	2,58
Suda - ODO - Policije	118	2,56	214	21,00	332	5,90
Drugo	123	2,67	71	6,97	194	3,45
Nepoznato	131	2,84	26	2,55	157	2,79
Ukupno	4.605	100,00	1.019	100,00	5.624	100,00

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Izveštće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

Osobe liječene zbog ovisnosti o opijatima na liječenje najčešće dolaze osobnom odlukom (66,0 %) ili upućivanjem liječnika primarne zdravstvene zaštite (18,0 %).

Najviše osoba je na liječenje zbog zlouporabe neopijata upućeno po odluci suda, općinskog državnog odvjetništva ili policije (21,0 %). Osobnom odlukom ih je došlo 23,1 %, zavod za socijalnu skrb je 2021. godine uputio 11,3 % osoba zbog uzimanja neopijata, a obitelj 17 % osoba. Od početka pandemije došlo je do pada broja mladih osoba upućenih u tretman od zavoda za socijalnu skrb – radi se o godišnje oko 100 mladih osoba biva upućeno u tretman od centara za socijalnu skrb, dok se prije pandemije taj broj kretao oko 200.

Mlade osobe s ovisničkim ponašanjima rijetko se samoinicijativno javljaju u ustanove za prevenciju i liječenje ovisnosti o psihoaktivnim tvarima, a mnogo češće na temelju upućivanja različitih institucija. Upućivanje u tretman prilika je za preventivni rad s mladima, sprječavanje pojave same ovisnosti o psihoaktivnim tvarima ili pak prelaska na druga sredstva ovisnosti.

RIZIČNA PONAŠANJA OSOBA LIJEČENIH ZBOG UPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Život na margini društva i rizična ponašanja osoba s poremećajem uzimanja psihoaktivnih tvari često uključuju i izlaganje popratnim bolestima i komplikacijama. To se osobito može dogoditi u slučaju uporabe zajedničkih igala, šprica i ostalog pribora te rizičnog seksualnog ponašanja. Hepatitis B, hepatitis C i HIV samo su neke od zaraznih bolesti pogodnih za prenošenje navedenim načinima zbog čega navedena populacija ima veći rizik obolijevanja od opće populacije. Stoga je osobito važno ustrajati na provođenju mjera koje mogu smanjiti zajedničku uporabu igala i pribora te neprekidno podizati svijest o važnosti sigurnih spolnih odnosa.

Tablica 31. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U HRVATSKOJ 2021. GODINE PREMA INTRAVENSKOM UZIMANJU OPIJATA UOPĆE I TRENUTNO

Zlouporaba opijata	Intravenski ikada	i.v. uzimanje glavnog sredstva prošli mjesec od onih koji su ikada uzimali i.v.
4.605	3.656	296
	79,4 %	6,4 %

Izvješće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Podaci o intravenoznom uzimanju opijata bilježe se za mjesec koji je prethodio posljednjem pregledu te se promatraju u odnosu na podatke o intravenoznom uzimanju opijata ikada u životu. U 2021. godini, od ukupnog broja liječenih zbog ovisnosti o opijatima u tekućoj godini, njih 3.656 (79,4 %) izjavilo je da je barem jednom u životu opijate uzimalo intravenozno, dok je 6,4 % njih intravenozno uzimalo opijate u mjesecu koji je prethodio posljednjem dolasku na liječenje.

Tablica 32. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U RAZDOBLJU 2012.-2021. GODINE U HRVATSKOJ, PREMA KORIŠTENJU ZAJEDNIČKIH IGALA I ŠPRICA U ŽIVOTU I U POSLJEDNJIH MJESEC DANA

	Korištenje zajedničkih igala i šprica u životu (%)									
Da	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	59,7	59,7	59,7	47,5	57,8	55,7	54,5	53,1	38,3	37,2
	Korištenje zajedničkih igala i šprica u posljednjih mjesec dana (%)									
Da	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	2,7	2,2	1,8	2,1	2,3	2,0	1,9	2,2	2,4	2,9

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Učestalost korištenja zajedničkog pribora ikada u životu i u mjesec dana prije posljednjeg pregleda pokazuje silazan trend u promatranom razdoblju. Godine 2012. učestalost korištenja zajedničkog pribora ikad u životu bila je 59,7%, dok se devet godina kasnije smanjila za gotovo 22,5 postotna boda. Učestalost korištenja zajedničkih igala i šprica u posljednjih mjesec dana je stabilna i godinama se kreće oko 2 %.

Postojanje i rad centara za zamjenu igala i šprica, besplatno savjetovanje i testiranje na hepatitis B, hepatitis C i HIV je u posljednjim godinama kontinuirano djelovalo na postupnu promjenu rizičnog ponašanja osoba s ovisnošću o heroinu.

Izješće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

PREBOLJELE BOLESTI ILI POZITIVITET (ANAMNESTIČKI) U LIJEČENIH ZBOG OPIJATA

Osobe ovisne o opijatima su po prirodi svoje bolesti i zbog načina uzimanja droga izloženiji riziku za obolijevanje od bolesti koje se prenose krvlju.

Tablica 33. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U HRVATSKOJ PREMA ANAMNESTIČKIM PODACIMA O ZARAŽENOSTI HEPATITISOM B, C I HIV- om (2012.-2021. GODINA)

Opijati	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
HIV pozitivni (%)	0,5	0,3	0,2	0,5	0,2	0,5	0,3	0,3	0,3	0,4
Hepatitis B pozitivni (%)	6,5	4,6	6,3	6,3	5,5	5,2	4,2	3,4	3,1	3,6
Hepatitis C pozitivni (%)	39,2	31,8	25,1	35,8	36,1	34,7	28,7	27,4	30,7	28,2

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Intravenozno uzimanje droga predstavlja najveći rizik pojave značajnih zdravstvenih problema koji se prenose krvlju kao što su to HIV/AIDS, hepatitis B i C, predoziranje i smrti vezane uz uzimanje psihoaktivnih droga. Europske države se dosta uspješno bore protiv HIV infekcija među intravenoznim uzimateljima droga.

U promatranom razdoblju od 2012. do 2021. godine broj hepatitis B pozitivnih osoba pokazuje silazan. U analiziranoj 2021. godini je udio pozitivnih na hepatitis B iznosio je 3,6 %.

Podaci o rezultatima testiranja na hepatitis C pokazuju da se u razdoblju od 2012. do 2021. godine udio zaraženih smanjio, ali je taj udio i dalje višestruko veći no što se procjenjuje za opću populaciju.

Udio HIV pozitivnih osoba već je dulji niz godina niskih vrijednosti i stabilnog trenda, a za 2021. godinu iznosi 0,4 %. Unatrag nekoliko godina nema zabilježenih slučajeva zaraze HIV-om među intravenskim uzimateljima droga.

Izvešće o osobama liječenima zbog zlorabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

Ovo možemo zahvaliti i trajnoj edukaciji, dobroj obaviještenosti, modernoj farmakoterapiji, radu centara za savjetovanje te programu zamjene igala i šprica.

Tablica 34. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U HRVATSKOJ 2021. GODINE PREMA ZABILJEŽENIM POREMEĆAJIMA MENTALNOG ZDRAVLJA

Dijagnoze prema MKB-10		Muškarci	%	Žene	%	Ukupno	%
F60-F69	POREMEĆAJI LIČNOSTI I PONAŠANJA ODRASLIH	452	34,3	110	38,6	562	35,0
F40-F48	NEUROTSKI I SOMATOFORNI POREMEĆAJI I POREMEĆAJI IZAZVANI STRESOM	292	22,1	52	18,2	344	21,4
F30-F39	POREMEĆAJI RASPOLOŽENJA	196	14,9	63	22,1	259	16,1
F20-F29	SHIZOFRENIJA, POREMEĆAJI SLIČNI SHIZOFRENIJI I SUMANUTA STANJA	175	13,3	20	7,0	195	12,2
F10	MENTALNI POREMEĆAJI I POREMEĆAJI PONAŠANJA UZROKOVANI UPOTREBOM ALKOHOLA	136	10,3	25	8,8	161	10,0
F90-F98	POREMEĆAJI PONAŠANJA I EMOCIONALNI POREMEĆAJI S NASTANKOM U DJETINJSTVU I ADOLESCENCIJI	47	3,6	6	2,1	53	3,3
F00-F09	ORGANSKI I SIMPTOMATSKI MENTALNI POREMEĆAJI	15	1,1	7	2,5	22	1,4
F50-F51	POREMEĆAJ HRANJENJA I NEORGANSKI POREMEĆAJI SPAVANJA	6	0,5	2	0,7	8	0,5
Ukupno	BROJ DIJAGNOZA	1.319	100,0	285	100,0	1.604	100,0

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlorabe psihoaktivnih droga

Ovisnost kao kroničnu recidivirajuću bolest često prate druge dijagnoze mentalnih bolesti i poremećaja. Često je teško razlučiti dovodi li psihijatrijska dijagnoza dovodi do uzimanja droga ili obrnuto. Obično se paralelno liječi i ovisnost i komorbiditetni poremećaj.

Što se tiče ostalih dijagnoza mentalnog poremećaja među populacijom konzumenata droga, podaci iz 2021. godine govore da se najčešće radi o poremećajima ličnosti i ponašanja odraslih (35 %), neurotskim poremećajima i poremećajima izazvanih stresom (21,4%), poremećajima raspoloženja (16,1%) te shizofreniji (12,2 %). I kod muškaraca i kod žena najčešće se javlja poremećaj ličnosti (muškarci - 34,3 %, žene - 38,6 %). Drugi najzastupljeniji poremećaj kod muškaraca je neurotski somatoforni poremećaj i poremećaj izazvan stresom (22,1 %), dok je kod žena poremećaj raspoloženja (22,1 %).

Izvješće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

OVISNIČKA POPULACIJA I SUKOBI SA ZAKONOM

U Republici Hrvatskoj kontrola droga pokrivena je dvama zakonskim aktima: Zakonom o suzbijanju zlouporabe droga i Kaznenim zakonom. Zakon o suzbijanju zlouporabe droga, donesen u studenom 2001. godine, regulira uvjete za proizvodnju, posjedovanje i promet drogama, psihoaktivnim tvarima i prekursorima. Nadalje, zabranjuje neovlašten uzgoj droge, njezino posjedovanje i promet njome te predviđa novčane kazne za pravne osobe koje krše propise o trgovini drogama i za osobe koje prelaze granicu bez potvrde koju je na propisanom obrascu izdao ovlašteni liječnik. Teža kaznena djela procesuirana su u Kaznenom zakonu.

Od siječnja 2013. godine, posjedovanje malih količina droge za osobnu upotrebu više nije kazneno djelo, ali se svrstava kao prekršaj sukladno odredbama Zakona o suzbijanju zlouporabe droga te se kažnjava novčanom kaznom.

Što se tiče tretmana zatvorenika, tretman zbog uporabe droga koji počinje u zatvoru potrebno je nastaviti i nakon puštanja na slobodu s obzirom na to da je liječenje i oporavak težak proces koji se mora nastaviti i tijekom daljnjeg života korisnika.

Tablica 35. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U HRVATSKOJ 2021. GODINE PREMA VRSTI SADAŠNJIH SUDSKIH PROBLEMA

Sadašnji sudski problemi	Uporaba opijata		Uporaba neopijata		Ukupno	
	broj	%	broj	%	broj	%
Nema	3.559	77,3	430	65,4	3.989	70,9
Ima, u vezi sa sredstvima ovisnosti	371	8,1	238	25,5	609	10,8
Ima, nije u vezi sa sredstvima ovisnosti	346	7,5	80	7,7	426	7,6
Nepoznato	329	7,1	271	1,3	600	10,7
Ukupno	4.605	100,0	1.019	100,0	5.624	100,0
Za one koji imaju sudske probleme – tip sudskih problema						
Započeta istraga	28	2,7	13	2,2	41	2,5
Sudski proces u tijeku	234	22,4	114	19,4	348	21,3
Očekuje izvršenje kazne	77	7,4	20	3,4	97	5,9
Pod uvjetnom je kaznom	176	16,8	91	15,4	267	16,3
Nalazi se u pritvoru	41	3,9	9	1,5	50	3,1
Nalazi se u zatvoru	97	9,3	23	3,9	120	7,3
Nepoznato	393	37,6	319	54,2	712	43,5
Ukupno	1.046	100,0	589	100,0	1.635	100,0

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Izvešće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

Analizom liječenih osoba koji imaju sudske probleme u vrijeme liječenja razvidno je da kod liječenih zbog opijata najviše onih sa sudskim procesom u tijeku (22,4 %) te onih koji su pod uvjetnom kaznom (16,8 %). U zatvoru se nalazi 9,3 % osoba, a izvršenje kazne očekuje 7,4 % liječenih zbog opijata.

Kod neopijatnih konzumenata najzastupljeniji oblici sadašnjih sudskih problema su oni sudski proces u tijeku (19,4 %) a slijede oni pod uvjetnom kaznom (15,4 %).

U vrijeme liječenja, 77,3 % liječenih zbog opijata te 65,4 % izjavljuje da nema sudskih problema. Sveukupno promatrano, probleme sa zakonom u tekućoj godini nije imalo 70,9 % svih liječenih.

Veliki broj slučajeva nepoznatih podataka vezanih uz sadašnje sudske probleme, od kojih su većina neispunjeni podaci, može se objasniti time što korisnici aplikacije nisu u potpunosti prilagodili novom načinu unosa spomenutih podataka u postojećem aplikativnom rješenju Registra.

Izvjешće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

Tablica 36. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U HRVATSKOJ 2021. GODINE PREMA VRSTI RANIJIH SUDSKIH PROBLEMA

Raniji sudski problemi	Uporaba opijata		Uporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Nije ih imao	1.180	25,6	405	39,7	1.585	28,2
Imao ih je, u vezi sa sredstvima ovisnosti	2.452	53,3	382	37,5	2.834	50,4
Imao ih je, nije u vezi sa sredstvima ovisnosti	837	18,2	121	11,9	958	17,03
Nepoznato	136	2,95	111	10,9	247	4,4
Ukupno	4.605	100,0	1.019	100,0	5.624	100,0
Za one koji su imali ranije sudske probleme - tip sudskih problema						
Kažnjavan prekršajno	690	20,1	179	29,2	869	21,5
Kažnjavan uvjetnom kaznom	861	25,1	62	10,1	923	28,3
Kažnjavan zatvorskom kaznom	959	28,0	183	29,8	1.142	9,9
Bio u zatvoru više puta	380	11,1	21	3,4	401	10,3
Bio u pritvoru	372	10,9	42	6,8	414	22,9
Nepoznato	163	4,8	127	20,7	290	7,2
Ukupno	3.425	100,0	614	100,0	4.039	100,0

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Podaci o ranijim sudskim problemima kod liječenih osoba zbog uporabe opijata pokazuju da je 74,4 % imalo neke probleme sa zakonom u prošlosti. Najčešće su bili kažnjavani zatvorskom kaznom (28,0 %), uvjetnom kaznom (25,1 %) ili prekršajno 20,1 %.

Među osobama koje su koristile neopijate, različite sudske probleme ranije je u životu imalo njih 60 %. Podaci o tipu sudskih problema pokazuju da su najviše kažnjavani zatvorskom kaznom (29,8 %), prekršajno (29,2 %) te uvjetnom kaznom (10,1 %).

Veliki broj slučajeva nepoznatih podataka vezanih uz sudske probleme, od kojih su većina neispunjeni podaci, može se objasniti nepotpunom prilagodbom na novi izgled polja i način unosa podataka u postojećem aplikativnom rješenju Registra.

IV. IKAD ZABILJEŽENI U REGISTRU, UMRLI U 2021. GODINI

Analizom slučajeva smrti svih osoba koje su ikad bile na liječenju zbog zlorabe nekog psihoaktivnog sredstva pokazalo se da je 2021. godine umrlo 346 osoba. Od svih umrlih, 273 njih su muškarci, a 73 žene. Bili su u dobi od 19 do 65+ godina. Najviše umrlih je bilo u dobnoj skupini od 45. do 49. godine – 62 osobe.

Najviše umrlih je bilo sa prebivalištem u Gradu Zagrebu (27,5 %). Iz Splitsko-dalmatinske županije umrlo je 20,2 % osoba, a slijede je Primorsko-goranska (8,7 %) i Zagrebačka (7,5 %). U gotovo svim županijama zabilježen je barem jedan slučaj smrti liječenih osoba ikad zabilježenih u Registru.

Predoziranje heroinom je navedeno kao uzrok smrti za 5 osoba ili 1,5 % , a metadonom 20 osoba ili 5,8%. Osim toga, šifru upotrebe opioda, sindrom ovisnosti kao uzrok smrti imalo je 25 osoba.

S obzirom na to da su osobe koje se liječe zbog zlorabe psihoaktivnih droga u prosjeku sve starije, razumljivo je da se povećao i broj malignih bolesti koje su uzrokovale smrt. Za 52 osobe (15,03 %) kao dijagnoza uzroka smrti navedena je neka maligna bolest. Hepatitis C je naveden kao uzrok smrti kod 5 osoba (1,5 %). Budući da je ovisnost o drogama vrlo kompleksna bolest, s njom dolazi i do mnogo drugih različitih bolesti. Kao uzrok smrti navedene su i ostale bolesti kao što su bolesti krvožilnog sustava (15 %), bolesti jetre (3,8 %), bolesti pluća i dišnih putova (4,6%) i ostale bolesti (8,4 %).

Ozljede, nezgode i nesreće su isto tako bile relativno čest uzrok smrti kod čak 19 osoba (5,5 %), a 20 osoba su same sebi oduzele život.

Tablica 37. OSOBE UMRLE TIJEKOM 2021. GODINE PO UZROKU

Uzrok smrti	Broj	%
Predoziranje heroinom	5	1,5
Predoziranje metadonom	20	5,8
Predoziranje kokainom	4	1,2
Predoziranje ostalim narkoticima	7	2
Upotreba opioda, sindrom ovisnosti	25	7,2
Intoksikacija lijekovima	11	3,2
Hepatitis C	5	1,5

Izvješće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

Maligne bolesti	52	15,03
Bolesti krvožilnog sustava	52	15,03
Bolesti jetre	13	3,8
Bolesti pluća i dišnih putova	16	4,6
Bolesti gušterače	5	1,5
COVID-19	22	6,4
Suicid	20	5,8
Ozljede i nesreće	19	5,5
Ostale bolesti	29	8,4
Nedovoljno definirani i nepoznati uzroci smrti	41	11,9
UKUPNO	346	100,0

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Tablica 38. OSOBE UMRLE TIJEKOM 2021. GODINE PO DOBI

Dob u trenutku smrti	Spol		UKUPNO	%
	Muški	Žene		
Do 19	1	1	2	0,6
20-24	3	1	4	1,2
25-29	8	0	8	2,3
30-34	14	4	18	5,2
35-39	34	3	37	10,7
40-44	34	2	36	10,4
45-49	57	5	62	17,9
50-54	38	12	50	14,5
55-59	28	9	37	10,7
60-64	26	11	37	10,7
65+	30	25	55	15,9
Ukupno	273	73	346	100,0

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Izvešće o osobama liječenima zbog zlorabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

Tablica 39. BROJ SVIH LIJEČENIH I UMRLIH OSOBA TIJEKOM 2021. GODINE PO DOBI

Dobna skupina	Broj liječenih	Broj umrlih	Omjer liječeni : umrli
Do 19	222	2	111:1
20-24	232	4	58:1
25-29	311	8	38,88:1
30-34	483	18	26,83:1
35-39	1.119	37	30,24:1
40-44	1.450	36	40,28:1
45-49	1.043	62	16,8:1
50-54	423	50	8,46:1
55-59	216	37	5,84:1
60-64	100	37	2,7:1
65+	25	55	0,45:1
Ukupno	5.624	346	16,25:1

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlorabe psihoaktivnih droga

Tablica 40. OSOBE UMRLE TIJEKOM 2021. GODINE PO SPOLU I ŽUPANIJI PREBIVANJA

Županija	Ukupno umrlih	%
Grad Zagreb	95	27,5
Splitsko-dalmatinska	70	20,2
Primorsko-goranska	30	8,7
Istarska	22	6,4
Zadarska	19	5,5
Zagrebačka	26	7,5
Šibensko-kninska	12	3,5
Varaždinska	12	3,5
Dubrovačko-neretvanska	7	2,02
Sisačko-moslavačka	4	1,2
Osječko-baranjska	9	2,6
Karlovačka	7	2,02
Krapinsko-zagorska	4	1,2
Koprivničko-križevačka	2	0,6

Izvešće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

Vukovarsko-srijemska	6	1,7
Požeško-slavonska	2	0,6
Virovitičko-podravska	3	0,9
Brodsko-posavska	9	2,6
Ličko-senjska	2	0,6
Međimurska	2	0,6
Ukupno Hrvatska	346	100,0

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Izvešće o osobama liječenima zbog zlorporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini

„Izvešće o osobama liječenim zbog zlorporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2021. godini“

Izdavač

Hrvatski zavod za javno zdravstvo
Zagreb, Rockefellerova 7, 10000 Zagreb
Tel. +385 (1) 4863 240

Urednici

izv. prof. dr. sc. Krunoslav Capak, prim. dr. med. spec.
doc. prim. dr. sc. Ivana Pavić Šimetin, dr. med.

Autori

Maja Valentić, mag. educ. soc.
Ana Ištvanović, dr. med. spec. javnog zdravstva
prof. dr. sc. Danijela Štimac Grbić, dr. med.
doc. dr. sc. Dijana Mayer, dr. med.
Lara Krstanović, mag. soc.
Danijela Šuštić, bacc. san. ing.